

Latvijas Republikas Konkurences padome

2008. gada publiskais pārskats

SATURS

Konkurences padomes priekšsēdētājas uzruna	3
I. Pamatinformācija	5
1.1. Konkurences padomes struktūra.....	6
1.2. Konkurences padomes darbības stratēģija.....	9
II. Konkurences padomes darbības rezultāti 2008. gadā	13
2.1. Konkurences padomes pieņemtie lēmumi	13
2.2. Konkurences likuma pārkāpumu izmeklēšana	16
2.3. Reklāmas likuma pārkāpumu izmeklēšana.....	23
2.4. Tiesvedība.....	25
2.5. Aktuālo tirgu uzraudzība	28
2.6. Veiktie pētījumi un to galvenie rezultāti	32
2.7. Starptautiskā sadarbība	35
2.8. Normatīvo aktu pilnveidošana.....	38
2.9. Prognozes par regulējamās vides attīstību.....	42
III. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	46
IV. Personāls	47
V. Konkurences padomes darbības uzlabošana	50
VI. Komunikācija ar sabiedrību	51
VII. Plāni 2009. gadam.....	55

KONKURENCES PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJAS UZRUNA

2008. gadā apritēja 10 gadi, kopš Konkurences padome kā patstāvīga valsts pārvaldes iestāde īsteno valsts politiku konkurences attīstības un aizsardzības jautājumos. Atbilstoši tās stratēģijā definētajam mērķim iestādes darbība bijusi nemainīgi virzīta uz to, lai nodrošinātu iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, kā arī lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus konkurences saglabāšanai, aizsardzībai un attīstībai sabiedrības interesēs.

Šajā laikā pilnveidota konkurences tiesību normatīvā bāze un nodrošināta konkurenci regulējošo tiesību aktu piemērošana, ne vien novēršot atklātos pārkāpumus, bet arī skaidri parādot nelikumīgas rīcības sekas un tādējādi veicinot sabiedrības izpratni un tiesisku rīcību. Tāpat liels darbs ieguldīts konkurences veicināšanas pasākumos, kā arī nostiprināta sadarbība ar Eiropas Komisiju, citu valstu konkurences aizsardzības iestādēm un starptautiskajām organizācijām

Vienlaikus Konkurences padome nostiprinājusi savu neatkarību, uzkrājusi pieredzi un izveidojusi profesionālu, izglītotu ekonomikas un konkurences tiesību speciālistu komandu.

2008. gads Konkurences padomei ir bijis aktīva darba un arī nozīmīgu pārmaiņu laiks. Būtiskas izmaiņas saistītas ar konkurences aizsardzības tiesiskā regulējuma pilnveidi – pērn veiktie grozījumi Konkurences likumā un Reklāmas likumā uzlabo tiesisko vidi konkurences aizsardzības pasākumu realizēšanai, novēršot praksē konstatētās nepilnības un ieviešot jaunus risinājumus, kā arī optimizē iestādes resursu izmantošanu.

Pēc ilga un rūpīga darba, kā arī plašām konsultācijām un diskusijām ar uzņēmējiem un to profesionālajām asociācijām, 2008. gadā tika pieņemti un 1. oktobrī stājās spēkā grozījumi Konkurences likumā, kas paredz atbildību par dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīgu izmantošanu. Jaunais regulējums dod iespēju ierobežot lielo mazumtirdzniecības veikalu ķēžu tirgus varas ļaunprātīgu izmantošanu, kas var izpausties kā netaisnīgu un nepamatotu noteikumu, nosacījumu vai maksājumu piemērošana piegādātājiem un ražotājiem. Lai vēl pirms grozījumu stāšanās spēkā informētu tirgus dalībniekus un tādējādi mazinātu iespējamās neskaidrības, kā arī nodrošinātu vienveidīgu Konkurences likuma normu interpretāciju, pērn tika izstrādātas vadlīnijas minēto likuma grozījumu piemērošanai.

Tāpat 2008. gadā pieņemtie grozījumi Konkurences likumā un Reklāmas likumā paredz, ka no 2009. gada 1. janvāra Konkurences padome vairs neveiks negodīgas konkurences pārkāpumu, kā arī tādu Reklāmas likuma pārkāpumu, kas nevar radīt būtisku kaitējumu konkurencei, uzraudzību. Tādējādi turpmāk valsts pārvaldes resursi netiks izmantoti plašākai sabiedrībai nebūtisku uzņēmumu savstarpējo strīdu risināšanai un tiks nodrošināta tirgus dalībnieku tiesību efektīva aizsardzība vēršoties tiesā, kas vienlaicīgi ar Konkurences likuma pārkāpuma konstatēšanu un aizliegumu vai ierobežojumu noteikšanu var uzlikt vainīgajai personai pienākumu atlīdzināt nodarītos zaudējumus.

Līdztekus pērn no jauna tika izdoti arī uz Konkurences likumā esošo deleģējumu pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi, tos pilnveidojot, kā arī saskaņojot ar grozījumiem Konkurences likumā.

Nozīmīgs darbs 2008. gadā veikts Konkurences likuma un Reklāmas likuma pārkāpumu izmeklēšanā. Kopumā Konkurences padome pērn pieņēmusi 111 lēmumus un 27 no izskatītajām lietām tika konstatēti pārkāpumi, par kuriem kopumā 42 uzņēmumiem piemēroti naudas sodi 574 118,66 latu apmērā. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem arvien pieaudzis uzsākto lietu un arīdzan atklāto pārkāpumu skaits par tirgus dalībnieku aizliegtu vienošanos, kā arī dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu – tieši šo smagāko Konkurences likuma pārkāpumu novēršanu Konkurences padome ir izvirzījusi par savu prioritāti.

2009. gadā Konkurences padome turpinās aizsākto darbu konkurences aizsardzības un veicināšanas, kā arī starptautiskās sadarbības jomā. Sarežģītajā ekonomiskajā situācijā valstī jo īpaši svarīgi nodrošināt tiesisku konkurences vidi.

Arī turpmāk Konkurences padomes prioritāte būs smagāko Konkurences likuma pārkāpumu atklāšana un novēršana. Tāpat būtisks darbs tiks veikts saistībā ar jaunās likuma normas – dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma – ievērošanas uzraudzību.

Konkurences padomes priekšsēdētāja
Ieva Jaunzeme

I. PAMATINFORMĀCIJA

Latvijas Republikas Konkurences padome ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas darbojas Ekonomikas ministrijas pārraudzībā un īsteno valsts politiku konkurences attīstības un aizsardzības jautājumos. Konkurences padomes neatkarība, veicot izmeklēšanas un pieņemot lēmumus, ir noteikta Konkurences likumā.

Konkurences padomes mērķis ir nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, kā arī nodrošināt labvēlīgus apstākļus konkurences saglabāšanai, aizsardzībai un attīstībai sabiedrības interesēs.

Kā neatkarīga valsts pārvaldes iestāde Konkurences padome darbojas kopš 1998. gada janvāra, bet laikā no 1993. līdz 1998. gadam konkurences tiesību uzraudzību Latvijā veica Monopoldarbības uzraudzības komiteja.

Konkurences padomes uzdevumi un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Eiropas Padomes regulā Nr. 1/2003 „Par konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 81. un 82. pantā”, Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra noteikumos Nr. 795 „Konkurences padomes nolikums” un citos normatīvajos aktos.

Konkurences padomes uzdevumi:

1. Nodrošināt konkurenci regulējošo tiesību aktu visaptverošu piemērošanu, lai:
 - tirgus dalībnieki neslēgtu aizliegtas vienošanās;
 - apvienošanās gadījumā nenotiktu tādas izmaiņas konkrētajā tirgū, kas varētu negatīvi ietekmēt patērētājus un citus tirgus dalībniekus;
 - tirgus dalībnieki neizmantoju savu dominējošo stāvokli, tādējādi negatīvi ietekmējot citus tirgus dalībniekus un patērētājus;
 - tirgus dalībnieki neveiktu darbības, kas uzskatāmas par negodīgu konkurenci Konkurences likuma izpratnē;
 - tirgus dalībnieki neizplatītu maldinošu reklāmu.
2. Atbilstoši Konkurences padomes kompetencei veicināt konkurenci tajos tirgos, kur nav konkurences vai tā ir ierobežota.

3. Nodrošināt, lai citu valsts institūciju izstrādātie normatīvie akti nodrošinātu konkurences aizsardzību, saglabāšanu un attīstību.
4. Nodrošināt, lai sabiedrība saņemtu plašu informāciju par konkurences pozitīvo ietekmi uz tirgus darbību un iedzīvotāju labklājību.
5. Nodrošināt, lai Latvijas intereses tiktu pilnvērtīgi pārstāvētas attiecīgajās Eiropas Savienības un starptautiskajās organizācijās.

1.1. Konkurences padomes struktūra

Saskaņā ar 2008. gada 2. jūnijā apstiprināto Konkurences padomes reglamentu, kurā noteikta tās struktūra, kompetences sadalījums, vadība un darba organizācija, Konkurences padomes sastāvā ietilpst koleģiālā lēmēj institūcija, patstāvīgās struktūrvienības un izpildinstitūcija (skat. 1. att.):

1. Lēmēj institūcija – Konkurences padome

Konkurences padomes sastāvā ir tās priekšsēdētājs un četri Konkurences padomes locekļi. Konkurences padomi vada Konkurences padomes priekšsēdētājs. Konkurences padomes priekšsēdētāju un Konkurences padomes locekļus pēc ekonomikas ministra ieteikuma amatā apstiprina Ministru kabinets. Priekšsēdētāja un padomes locekļu pilnvaru laiks ir pieci gadi, tāpat šīs amatpersonas iespējams iecelt amatā atkārtoti.

2. Izpildinstitūcija – Izpilddirekcija:

Konkurences padomes darbu nodrošina Izpilddirekcija, kas pilda ekspertu funkcijas, sagatavo jautājumus, dokumentus un lēmumu projektus izskatīšanai Konkurences padomes sēdēs un īsteno Konkurences padomes pieņemto lēmumu izpildi. Izpilddirekcijas darbu vada izpilddirektors, kas ir tieši pakļauts Konkurences padomes priekšsēdētājam.

Konkurences padomes Izpilddirekcijas organizatoriskā struktūra veidota tā, lai varētu īstenot Konkurences likumā un Reklāmas likumā noteiktos uzdevumus. **Izpilddirekcijas struktūrvienības:**

- Trīs analītiskie departamenti izskata iesniegumus un izmeklē iespējamās Konkurences likuma pārkāpumus, sagatavo atzinumus un lēmumu projektus, kā arī veic konkurences vides uzraudzību konkrētos tautsaimniecības sektoros.
- Juridiskā departamenta kompetencē ir normatīvo aktu izstrāde, pārstāvniecība tiesā, konsultāciju sniegšana un iestādes juridiskā nodrošinājuma jautājumi. Juridiskais

departaments izskata iesniegumus un izmeklē iespējamās negodīgas konkurences un Reklāmas likuma pārkāpumus, sagatavo atzinumus un lēmumu projektus, kā arī uzrauga tirgus dalībnieku darbību atbilstību Reklāmas likuma normām. Tāpat Juridiskais departaments realizē lēmumu tiesiskā pienākuma izpildes kontroli, veic izmeklēšanas metožu pilnveidošanu un metodiskā materiāla sagatavošanu, kā arī iekšējo normatīvo aktu izstrādāšanu.

3. Padomes struktūrvienības:

- Administratīvo resursu vadības departamenta kompetencē ir iestādes personālvadība, finanšu resursu plānošana, budžeta veidošana un izpildes kontrole, informācijas tehnoloģiju sistēmas administrēšana, lietvedība u.c. administrācijas funkcijas.
- Ārējo sakaru sektors organizē un vada iestādes starptautisko attiecību veidošanu, uzturēšanu un attīstību, kompetences ietvaros koordinē ar Eiropas Savienības saistīto normatīvo aktu projektu izstrādāšanu un konkurences tiesību piemērošanu, kā arī organizē un vada atbildīgo darbinieku dalību Eiropas Komisijas darba grupās, sanāsmēs un citos pasākumos.

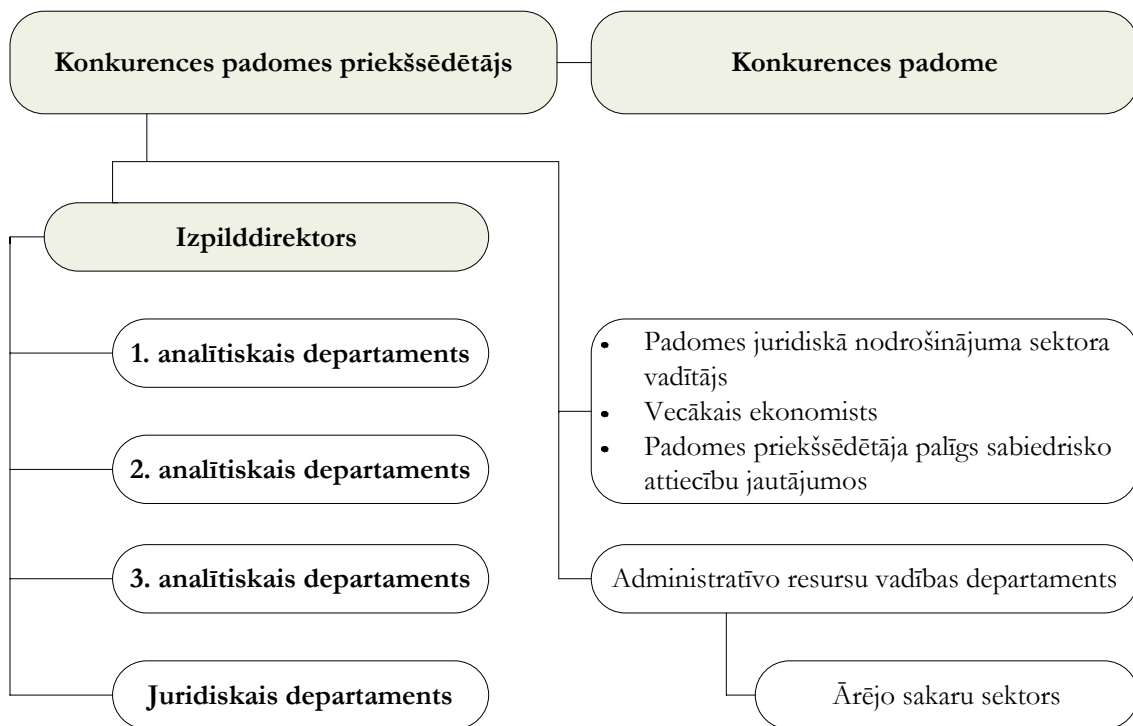
2008. gada laikā Konkurences padomes struktūrā veiktas vairākas izmaiņas.

Lai nodrošinātu budžeta līdzekļu ekonomiju, optimizējot atbalsta funkciju īstenošanu, 2008. gadā tika likvidēts Metodoloģijas un lietvedības departaments. Šī departamenta kompetencē esošās lietvedības funkcijas tika nodotas Administratīvo resursu vadības departamenta pārziņā, bet metodiskie jautājumi par konkurences tiesību piemērošanu un administratīvo procesu – Juridiskā departamenta pārziņā. Tāpat Ārējo sakaru un sabiedrības informēšanas daļa tika pārveidota par Administratīvo resursu vadības departamenta Ārējo sakaru sektoru, nodalot tai līdz šim esošo sabiedrības informēšanas funkciju un tādējādi nodrošinot sabiedrisko attiecību speciālista tiešu pakļautību Konkurences padomes priekšsēdētājam.

Lai nodrošinātu Valsts pārvaldes iekārtas likumā un iestādes darbības stratēģijā noteikto uzdevumu izpildi, iestādes vadītāja tiešā pakļautībā tika izveidoti divi amati – sektora vadītājs lēmēj institūcijas juridiskā nodrošinājuma veikšanai un vecākais ekonomists lēmēj institūcijā izskatāmajos konkurences tiesību piemērošanas jautājumos.

Ar 2008. gada 13. martā pieņemto likumu „Grozījumi Konkurences likumā” skaidrāk tika definētas Konkurences padomes izpildinstitūcijas tiesības, veicot Konkurences likuma 9. pantā

paredzētās izmeklēšanas darbības. Vienlaikus izpildinstitūcijas nosaukums „Birojs” tika aizstāts ar nosaukumu „Izpilddirekcija”.

1. attēls. Konkurences padomes struktūras shēma

1.2. Konkurences padomes darbības stratēģija

Konkurences padomes darbības stratēģija 2007.–2009. gadam apstiprināta Ministru kabinetā 2006. gada 30. augustā.

Darbības stratēģija ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai efektīvi nodrošinātu Konkurences likuma un Reklāmas likuma uzraudzību, realizējot iestādei noteiktās funkcijas un uzdevumus.

Stratēģijā definētie Konkurences padomes prioritārie darbības virzieni ir konkurences aizsardzība, konkurences veicināšana, kā arī iestādes lomas stiprināšana Eiropas Savienības tiesību aktu izstrādē, izpildē un starptautiskajās organizācijās un sadarbības tīklos. Lai nodrošinātu visu Konkurences padomes funkciju un uzdevumu izpildi, iestādes darbība, kuras gaita un rezultāti atspoguļoti šajā pārskatā, arī 2008. gadā ir bijusi vērsta tās stratēģijā definētajos virzienos.

Konkurences aizsardzība

Šī Konkurences padomes darbības virziena mērķi ir nodrošināt Konkurences likuma un Reklāmas likuma normu visaptverošu un vienveidīgu piemērošanu, kā arī samazināt Konkurences un Reklāmas likuma tiesību normu pārkāpumu skaitu, veicot preventīvos pasākumus.

Konkurences aizsardzības pasākumi attiecas uz smagākajiem Konkurences likuma pārkāpumiem – aizliegtām vienošanām un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu –, tirgus koncentrācijas uzraudzību, kā arī reklāmas atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzību un aizsardzību pret negodīgu konkurenci.

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, Konkurences padome noteikusi vairākas prioritātes, piemēram, pilnveidot prioritāri uzraugāmo tirgu noteikšanas sistēmu, nostiprināt Konkurences padomes proaktīvo lomu smagāko Konkurences likuma pārkāpumu atklāšanā, pilnveidot izmeklēšanas metodes, optimizēt lietu izmeklēšanas termiņus, kā arī pilnveidot normatīvo bāzi un analīzes un uzraudzības metodes.

Konkurences padomes proaktīvai darbībai ir būtiska nozīme smagāko pārkāpumu – aizliegtu vienošanos un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas – novēršanā. Proaktīva darbība,

kas ietver jebkuru tirgus izzināšanas pasākumu kopumu, ir balstīta uz tirgus analīzi un to pazīmju identificēšanu un izvērtēšanu, kuras varētu norādīt uz problēmām un to cēloņiem (tajā skaitā uz iespējamiem pārkāpumiem) nozarē. Ja Konkurences padome pēc savas iniciatīvas, vērtējot tirgus tendences un atklājot apstākļus, kuri norāda uz konkurences kropļošanu, proaktīvi reaģē, tas netieši var veicināt konkurences pārkāpumu skaita mazināšanos, jo šāda iestādes rīcība var mudināt tirgus dalībniekus neveikt vai izbeigt pārkāpumu, vēl pirms tas ir atklāts.

Tā 2008. gadā Konkurences padome ir pieņēmusi lēmumus septiņās lietās, kuru ietvaros konstatēti smagākie Konkurences likuma pārkāpumi un kuras Konkurences padome ierosinājusi pēc savas iniciatīvas, pamatojoties uz tirgus izpētes rezultātiem.

Lai iespējami efektīvi aizsargātu, saglabātu un attīstītu brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci, Konkurences padome regulāri aktualizē un pilnveido normatīvo bāzi. Tā 2008. gadā tika veikti būtiski grozījumi Konkurences likumā, ietverot tajā dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīgas izmantošanas jēdzienu, kā arī citus precizējumus. Minētie grozījumi tika balstīti uz praksē atklātām nepilnībām likumdošanā, nozares (tirgus) uzraudzības pasākumos konstatētām problēmām, kā arī uz Eiropas Savienības un citu valstu praksi konkurences tiesību piemērošanā.

Konkurences veicināšana

Konkurences veicināšanas virziena, kas ietver tirgus sektoru uzraudzību un konkurences kultūras veidošanu sabiedrībā, galvenie mērķi ir nodrošināt mērķtiecīgu visaptverošas informācijas par konkurences situāciju dažādos tirgos savākšanu un analīzi, veicināt konkurenci tirgos, kuros nav konkurences vai tā ir nepietiekama, kā arī uzlabot sabiedrības izpratni par konkurences pozitīvo ietekmi uz tās labklājību.

Konkurences veicināšanas mērķu sasniegšanai noteiktas tādas prioritātes, kā tirgus noteikšanas un analīzes metožu pilnveidošana, datu iegūšanas un uzkrāšanas sistēmas izveide, konkurences atbalsta pasākumu ieviešanas sistēmas izstrāde, kā arī kārtības, kādā Konkurences padome sniedz atzinumus par valsts pārvaldes iestāžu izstrādātajiem tiesību aktiem, pilnveidošana.

Būtisks solis konkurences veicināšanas pasākumu nodrošināšanā ir informācijas par konkurences situāciju dažādos tirgus sektoros vākšana un analīze. Minēto informāciju

Konkurences padome gūst iestādes veikto tirgus uzraudzību un izskatāmo lietu, kā arī neatkarīgu ekspertu veiktu pētījumu ietvaros. Veicot informācijas analīzi, Konkurences padome nodrošina iespēju identificēt tirgus, kur konkurence nav pietiekama, meklēt risinājumus konkurences veicināšanas iespējām, kā arī kļiedēt neskaidrību un bažas par iespējamu konkurences trūkumu atsevišķos tirgus sektoros.

Tāpat Konkurences padome veic nozīmīgu darbu sabiedrības informēšanai, nodrošinot informācijas pieejamību, kā arī konsultācijas un apmācības par konkurences tiesību jautājumiem.

Normatīvo aktu izvērtēšanas jomā attiecībā uz konkurences jautājumiem Konkurences padome īpašu uzmanību pievērš atgriezeniskās saites uzturēšanai un ciešākas sadarbības veidošanai ar normatīvo aktu izstrādātājiem un ieviesējiem.

Konkurences padomes lomas nostiprināšana Eiropas Savienības tiesību aktu izstrādē, izpildē un starptautiskajās organizācijās un tīklos

Šī darbības virziena mērķis ir pilnībā izmantot iespējas, ko sniedz Konkurences padomes darbība Eiropas Savienības un pasaules konkurences iestāžu tīklos, bet noteiktās prioritātes – piedalīties normatīvo aktu izstrādē Eiropas Savienības līmenī un nodrošināt savlaicīgu prasību pārņemšanu Latvijas tiesību sistēmā, piedalīties dokumentu apspriešanā, sanāksmju sagatavošanā un to gaitā, kā arī izstrādāt sistēmu, kā Konkurences padomes darbā pārņemt Eiropas Savienības un pasaules konkurences institūciju labo praksi.

Šī darbības virziena ietvaros Konkurences padome aktīvi līdzdarbojas starptautiskās organizācijās, tīklos un to rīkotos pasākumos. Būtiskākie no tiem:

- Eiropas konkurences tīkls (ECN). Tā mērķis ir nodrošināt iespēju Eiropas Savienības dalībvalstu konkurences iestādēm diskutēt par Eiropas kopienas dibināšanas līguma 81. panta (aizliegtas vienošanās) un 82. panta (dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana) piemērošanu, kā arī veicināt sadarbību starp šīm iestādēm.
- Starptautiskais konkurences tīkls (ICN). Tā ietvaros tiek nodrošināta informācijas un pieredzes apmaiņa starp konkurences uzraudzības iestādēm no visas pasaules, tādējādi veicinot dinamisku dialogu, kas savukārt ir par pamatu vienotas izpratnes un pamatotu konkurences politikas principu izveidei.

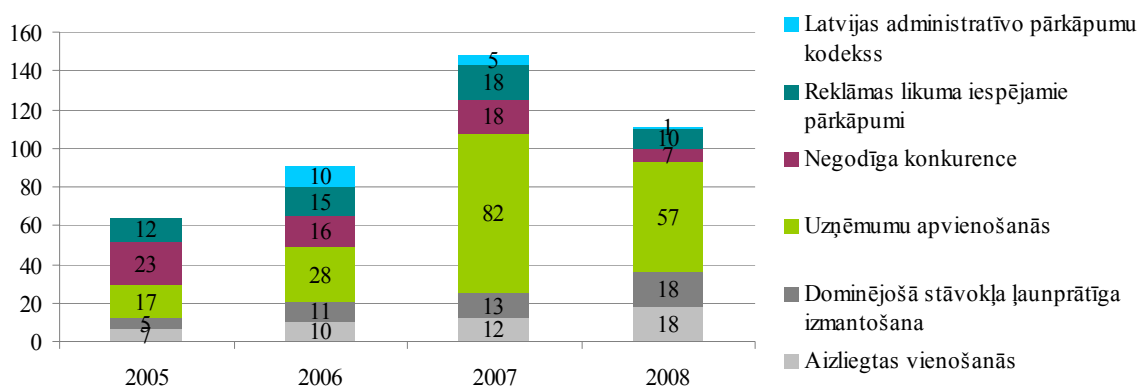
- Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD). Šīs starptautiskās organizācijas mērķis ir atbalstīt ekonomisko izaugsmi, veicināt nodarbinātību, paaugstināt dzīves kvalitāti, uzturēt finanšu stabilitāti, atbalstīt citu valstu ekonomisko attīstību, kā arī sekmēt tirdzniecības pieaugumu. Viens no būtiskiem šīs organizācijas darbības virzieniem ir tieši konkurences uzraudzība.

Tāpat tiek nodrošināta sadarbība ar Eiropas Komisiju un citu valstu konkurences aizsardzības iestādēm kopīgu lietu izmeklēšanā un pieredzes apmaiņā.

II. KONKURENCES PADOMES DARBĪBAS REZULTĀTI 2008. GADĀ

2.1. Konkurences padomes pieņemtie lēmumi

2008. gadā Konkurences padome pieņēmusi kopumā 111 lēmumus par Konkurences likuma, Reklāmas likuma un Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa iespējamajiem pārkāpumiem (skat. 2. att.). 27 no izskatītajām lietām tika konstatēti pārkāpumi, par kuriem kopumā 42 uzņēmumiem piemēroti naudas sodi 574 118,66 latu apmērā.

2. attēls. Konkurences padomes pieņemto gala lēmumu skaits sadalījumā pa pārkāpumu veidiem

Būtiski samazinoties izskatīto apvienošanās gadījumu skaitam, 2008. gadā, salīdzinot ar 2007. gadu, samazinājies arī kopējais Konkurences padomes pieņemto lēmumu skaits. Vienlaikus pēdējo gadu laikā arvien pieaudzis izskatīto lietu par smagākajiem Konkurences likuma pārkāpumiem (vienošanās aizlieguma pārkāpumiem un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu) skaits (skat. 2. att.).

52 % no visām 2008. gadā pabeigtajām lietām saistītas ar uzņēmumu apvienošanās uzraudzību, 32 % – ar vienošanās aizlieguma pārkāpumu un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumu izmeklēšanu, bet 15 % – ar negodīgas konkurences aizlieguma un Reklāmas likuma iespējamajiem pārkāpumiem.

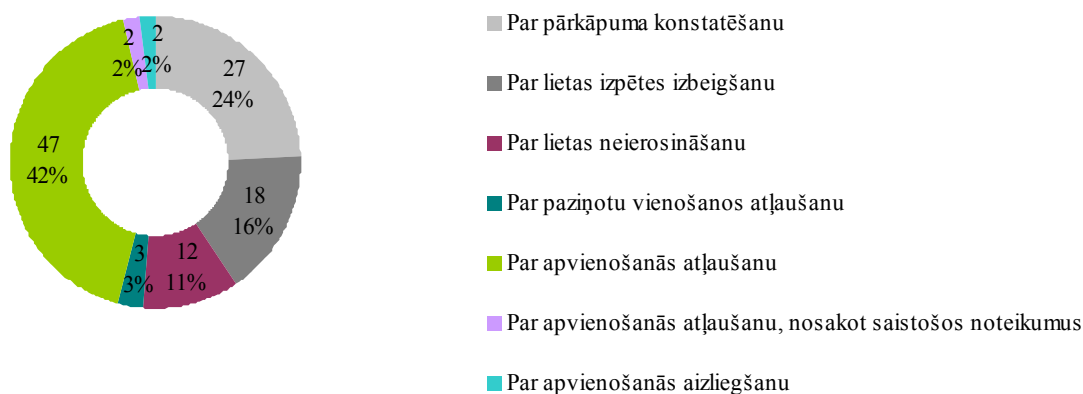
2008. gadā par galvenajām prioritātēm konkurences aizsardzības jomā Konkurences padome bija noteikusi smagāko konkurences pārkāpumu – vienošanās aizlieguma pārkāpumu un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas – atklāšanu un novēršanu. Šajā jomā pērn

izskatītas kopumā 36 lietas un 12 no tām tika konstatēts pārkāpums, tādējādi kopumā sodīti 29 uzņēmumi un tiem piespriests naudas sods 507 588,66 latu apmērā.

Tāpat 2008. gadā Konkurences padome uzraudzījusi 57 uzņēmumu apvienošanās gadījumus, no kuriem divos apvienošanās tika aizliegta, jo būtu varējusi nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei un līdz ar to arī patērētājiem, bet piecos gadījumos konstatēts pārkāpums un piemērots naudas sods uzņēmumiem, kas par plānoto apvienošanās darījumu nebija iesnieguši ziņojumu Konkurences padomē, kā to paredz Konkurences likums. Divos gadījumos Konkurences padome uzņēmumiem atļāvusi apvienoties, nosakot saistošus noteikumus ar mērķi novērst apvienošanās iespējamo negatīvo ietekmi uz konkurenci.

2008. gads bija pēdējais, kad Konkurences padome skatīja lietas par negodīgu konkurenci – tā laikā tika skatītas septiņas lietas un vienā no tām tika pieņemts lēmums par pārkāpuma konstatēšanu. Par Reklāmas likuma pārkāpumiem, kas no 2009. gada pirmā janvāra tiks vērtēti Konkurences padomē tikai gadījumos, kad pārkāpums var radīt būtisku kaitējumu konkurencei kopumā, 2008. gadā tika skatītas 10 lietas, no kurām pārkāpums tika konstatēts astoņās.

Lēmumi par pārkāpuma konstatēšanu kopumā 2008. gadā tika pieņemti 24 % lietu, 16 % lietu lemts par lietas izpētes izbeigšanu, bet 11 % – par lietas izpētes neierosināšanu. Pārējie Konkurences padomes 2008. gadā pieņemtie lēmumi saistīti ar uzņēmumu apvienošanās uzraudzību un paziņotu vienošanos situācijām (skat. 3. att.).

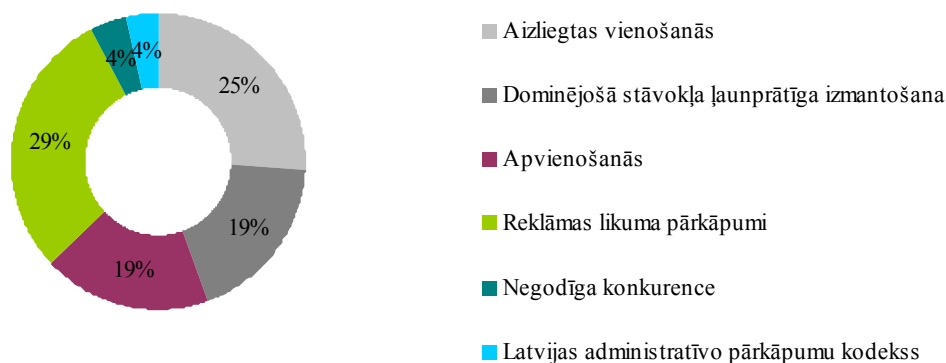

3. attēls. 2008. gadā pieņemto gala lēmumu veidi

Piemērotie naudas sodi

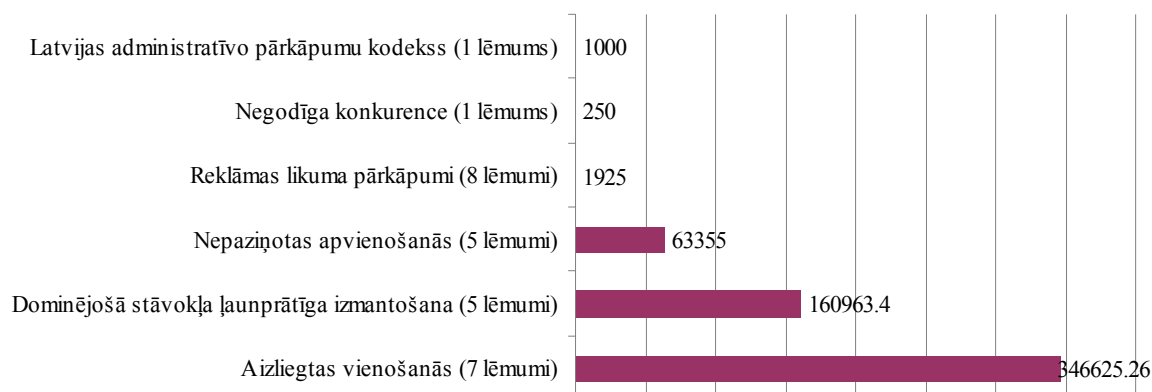
2008. gadā Konkurences padome ir pieņēmusi 27 lēmumus par naudas soda uzlikšanu kopumā 574 118,66 Ls apmērā. Naudas sodi piemēroti pavisam 42 tirgus dalībniekiem.

Skaitliski visvairāk sodu pērn uzlikts lietās par Reklāmas likuma pārkāpumiem un vienošanās aizlieguma pārkāpumiem – attiecīgi astoņās un septiņās (skat. 4. att.) –, savukārt pēc piespriesto naudas sodu summārā apjoma – par vienošanās aizlieguma pārkāpumiem (skat. 5. att.). Lēmums par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu pieņemts arī piecās lietās par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un piecās lietās par nepaziņotu apvienošanās.

4. attēls. Lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda piemērošanu sadalījums pa pārkāpumu veidiem

Tirgus dalībniekiem uzlikto naudas sodu apmērs pārskata periodā par Konkurences likuma un Reklāmas likuma, kā arī Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa pārkāpumiem bija diapazonā no 250 Ls – par izplatīto maldinošo reklāmu – līdz 93 571,71 Ls – par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu. Kopējais piemēroto naudas sodu sadalījums pa pārkāpumu veidiem atspoguļots 5. attēlā.

5. attēls. Piemēroto naudas sodu summa (latos) sadalījumā pa pārkāpumu veidiem

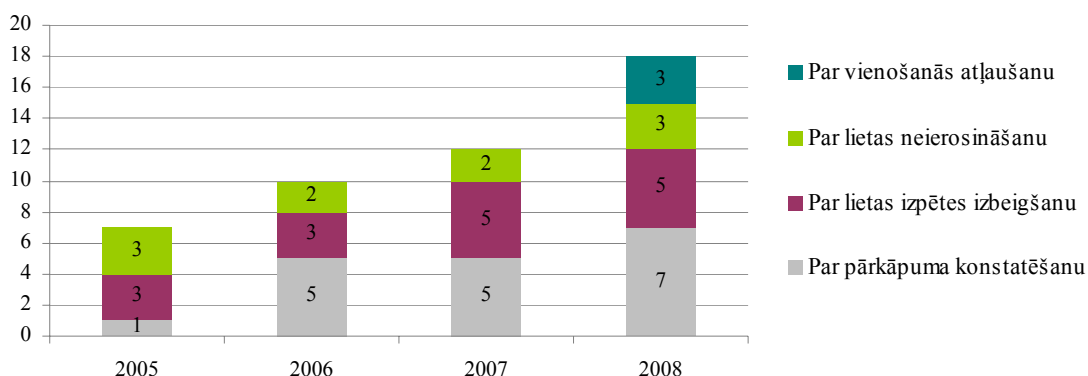
2008. gada laikā par Konkurences un Reklāmas likuma pārkāpumiem valsts budžetā ieskaitīti naudas sodi 85 334,7 Ls apmērā. Attiecīgi līdz 2008. gada beigām nav samaksāti Konkurences padomes uzliktie naudas sodi 488 784,59 Ls apmērā. Lietas par uzliktajiem, bet nesamaksātajiem naudas sodiem atrodas tiesvedībā, vai ir uzsākta Konkurences padomes lēmuma par naudas soda uzlikšanu piespiedu izpilde.

2.2. Konkurences likuma pārkāpumu izmeklēšana

Aizliegtas vienošanās

Līdz ar dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, aizliegtu vienošanos, kas ir viens no smagākajiem Konkurences likuma pārkāpumiem, atklāšana un novēršana 2008. gadā bija viena no galvenajām Konkurences padomes prioritātēm konkurences aizsardzības jomā.

Pēdējo gadu laikā izskatīto lietu skaits par iespējamiem vienošanās aizlieguma pārkāpumiem arvien pieaudzis – 2008. gadā Konkurences padome izskatījusi 18 lietas par iespējamām aizliegtām vienošanām starp tirgus dalībniekiem (skat. 6. att.). Šādu dinamiku sekmējusi Konkurences padomes darbinieku profesionalitātes nostiprināšana, ka arī rūpīgāka aktuālo tirgu uzraudzība un analītisko metožu pilnveidošana. Tā sešās no septiņām lietām, kuru ietvaros konstatēts vienošanās aizlieguma pārkāpums, izmeklēšana uzsākta pēc Konkurences padomes iniciatīvas.

6. attēls. Pieņemto lēmumu skaits sadalījumā pa lēmumu veidiem

2008. gadā palielinājies arī konstatēto vienošanās aizlieguma pārkāpumu skaits – aizliegtas vienošanās pērn konstatētas ceļu būves un uzturēšanas komercsabiedrību darbībās, grāmatu izdevēju darbībās, alkoholisko dzērienu izplatītāju un starppilsētu autobusu pārvadājumu pakalpojumu sniedzēju darbībās. Lēmums par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu pieņemts septiņās no pērn izskatītajām lietām, lēmums par tirgus dalībnieku paziņoto vienošanos atļaušanu – trīs lietās, par lietas izpētes izbeigšanu – piecās, bet par lietas neierosināšanu – trīs lietās.

Trīs no konstatētajiem vienošanās aizlieguma pārkāpumiem bijušas vertikālās vienošanās – vienošanās, kuras noslēguši divi vai vairāki tirgus dalībnieki, no kuriem katrs veic saimniecisko darbību atšķirīgā ražošanas vai izplatīšanas līmenī. Pārējās četras, savukārt, bija horizontālas vienošanās starp konkurentiem jeb karteļi.

Tā, piemēram, 2008. gadā veiktās tirgus uzraudzības mācību grāmatu tirgū valsts vispārējās un vidējās izglītības jomā laikā gūtā informācija ļāva Konkurences padomei ierosināt divas lietas par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem divu Latvijas lielāko mācību grāmatu izdevēju darbībās. Rezultātā izdevniecībām SIA „Lielvārds” un SIA „Apgāds Zvaigzne ABC” tika piemērots naudas sods (attiecīgi 10 368,63 Ls un 25 000 Ls apmērā) par aizliegtu vienošanos, kas izpaudusies kā pircēja (grāmatu tirgotāja) tālākpārdošanas cenas noteikšanas ierobežošana.

2008. gada laikā par aizliegtām vienošanām naudas sodu kopumā 346 625,26 latu apmērā Konkurences padome piemērojusi 24 komercsabiedrībām. Šo lēmumu rezultātā ir novērsta gan tirgus dalībnieku veiktā tālākpārdošanas cenas noteikšana, gan tirgus dalībnieku vienošanās par dalību valsts (pašvaldību) iepirkumos. Šādas vienošanās ne tikai nodara

būtisku kaitējumu konkurencei tirgos, kuros ir nepieciešamie priekšnoteikumi tirgus spēku brīvai darbībai, bet arī zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem, klientiem, patērētājiem un valsts (pašvaldību) iestādēm.

Līdzīgi kā grāmatu izdevēji, par cenu fiksēšanu pērn tika sodīta arī SIA „AV&D”, kuras pārkāpums izpaudies kā tālākpārdošanas cenu noteikšana alkohola dzērienu realizācijas tirgū Latvijas teritorijā. Savukārt starppilsētu autobusu pārvadājumu pakalpojumu sniedzēji AS „Nordeka” un SIA „Daugavpils autobusu parks” tika sodīti par savstarpēju vienošanos par braukšanas maksas paaugstināšanu.

Vairāku lēmumu ietvaros Konkurences padome konstatēja pārkāpumus, kas izdarīti, ceļu būvniecības, uzturēšanas un/vai meliorācijas darbu, kā arī tiltu, ceļu un ielu uzturēšanas, renovācijas un kopšanas darbu veicējiem piedaloties valsts (pašvaldību) organizētos iepirkumos – par šiem pārkāpumiem sodītas kopumā 16 komercsabiedrības.

Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana

Jebkurā brīvā tirgū var būt tādi tirgus dalībnieki, kas atrodas dominējošā stāvoklī. Atrašanās dominējošā stāvoklī nav pārkāpums, taču Konkurences likums aizliedz uzņēmumiem šo dominējošo stāvokli izmantot ļaunprātīgi, kavējot iespējamo konkurentu ienākšanu vai darbību konkrētajā tirgū. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas novēršana ir īpaši svarīga mazajiem un vidējiem uzņēmējiem, kuriem ierobežotu resursu dēļ nav iespējas uzvarēt negodīgā konkurences cīņā. Ļaunprātīgas kāda tirgus dalībnieka dominējošā stāvokļa izmantošanas novēršana ir būtiska arī no patērētāju interešu aizsardzības viedokļa, jo netiek pieļauta tirgus situācijai neatbilstošu cenu veidošana.

2008. gadā Konkurences padome pieņēmusi 18 lēmumus par iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. No tiem piecās lietās pieņemts lēmums par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu, septiņās lietās – par izpēti izbeigšanu, bet piecās – par lietas neierosināšanu (skat. 7. att.).

7. attēls. Pieņemto lēmumu skaits sadalījumā pa lēmumu veidiem

Pārkāpumi konstatēti sašķidrinātās naftas gāzes realizācijas tirgū, publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras izmantošanas pakalpojumu tirgū, mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma jomā, kā arī pilna apjoma pakalpojumu autoostas infrastruktūras izmantošanas pakalpojumu tirgū un braukšanas biļešu pārdošanas pakalpojuma tirgū.

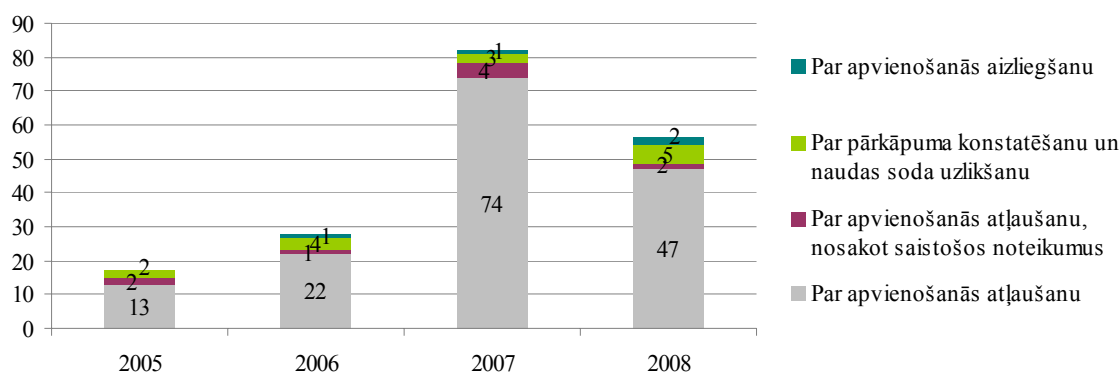
2008. gada laikā par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu naudas sodu kopumā 160 963,4 latu apmērā Konkurences padome piemērojusi piecām komercsabiedrībām.

Konkurences padomes pieņemto lēmumu rezultātā tika novērstas dominējošo tirgus dalībnieku darbības, ar kurām uzspiesti netaisnīgi darījumu noteikumi klientiem un patērētājiem, piemēroti darījumu noteikumi, ar kuriem klienti uzņemas papildu saistības, kas pēc komerciālā lietojuma neattiecas uz konkrēto darījumu, kā arī uzspiestas un piemērotas netaisnīgas cenas klientiem un patērētājiem.

Tā, piemēram, 2008. gada 10. decembrī Konkurences padome pieņēma lēmumu par naudas soda piemērošanu SIA „Latvijas propāna gāze” par ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu, piemērojot nepamatoti augstu sašķidrinātās naftas gāzes realizācijas tarifu daudzdzīvokļu mājām. Par ekonomiski nepamatotiem Konkurences padome atzina SIA „Latvijas propāna gāze” noteiktos tarifus par sašķidrinātās naftas gāzes realizāciju no virszemes un pazemes grupu iekārtām. 2008. gada sākumā SIA „Latvijas propāna gāze” ar sašķidrināto naftas gāzi apgādāja 64 000 klientu.

Uzņēmumu apvienošanās

Līdzīgi kā 2007. gadā, arī 2008. gadā Konkurences padome izskatīja ievērojamu skaitu tirgus dalībnieku apvienošanas ziņojumu – apmēram puse (52 %) no viesiem Konkurences padomes lēmumiem pieņemti uzņēmumu apvienošanās uzraudzības ietvaros. Vairumā no šiem lēmumiem – 47 – uzņēmumu apvienošanās atļauta, bet divos gadījumos apvienošanās aizliegta. Tāpat divos gadījumos tika pieņemts lēmums par apvienošanās atļaušanu, nosakot saistošos noteikumus. Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu, jo uzņēmumi par plānoto apvienošanu nebija iesnieguši ziņojumu Konkurences padomē, pieņemti pieci lēmumi (skat. 8. att.). Tika pieņemts arī viens lēmums par lietas izpēti izbeigšanu.

8. attēls. Pieņemto lēmumu skaits sadalījumā pa lēmumu veidiem

Izskatīto komercsabiedrību apvienošanās gadījumu skaita samazinājums 2008. gadā (skat. 8. att.) saistīts ar vispārējo ekonomisko lejupslīdi un līdz ar to komercsabiedrību savstarpējo pārpirkšanas darījumu aktivitātes mazināšanos. Konkurences padomē izskatāmo tirgus dalībnieku apvienošanās gadījumu skaitu ietekmēja arī grozījumi Konkurences likumā, kas stājās spēkā 2008. gada 16. aprīlī – ar tiem kā vienīgais kritērijs apvienošanās ziņojuma iesniegšanai tika atstāts apvienošanās dalībnieku kopējais apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā (tam jābūt ne mazākam par 25 miljoniem latu), tādējādi vairs nebija jāpaziņo apvienošanās, kas atbilda tikai iepriekš spēkā esošajam kritērijam par apvienošanās dalībnieku tirgus daļu (līdz pērnā gada 16. aprīlim ziņojums par apvienošanu bija jāsniedz arī tad, ja apvienošanā iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa konkrētajā tirgū pārsniedza 40 %).

Līdzīgi kā 2007. gadā, arī 2008. gadā, uzraugot apvienošanās, Konkurences padomes galvenā prioritāte bija nodrošināt tirgus dalībnieku ziņojumu kvalitatīvu izskatīšanu, papildu

informācijas iegūšanu un atbilstoša lēmuma pieņemšanu. Vidējais vienas apvienošanās lietas izskatīšanas ilgums Konkurences padomē pērn bija 75 dienas.

Lai novērstu apvienošanās iespējamo negatīvo ietekmi uz konkurenci, divos lēmumos, atļaujot apvienošanos, Konkurences padome tirgus dalībniekiem noteica saistošos noteikumus. Tā tika pieņemts lēmums atļaut SIA „Sašķidrinātā naftas gāze” un SIA „Latvijas propāna gāze” apvienošanos, tomēr liedzot SIA „Latvijas propāna gāze” iegādāties SIA „Sašķidrinātā naftas gāze” aktīvus Jūrmalā – degvielas uzpildes staciju Viestura ielā 21, jo Jūrmalā pēc minēto tirgus dalībnieku apvienošanās SIA „Latvijas propāna gāze” rastos dominējošais stāvoklis, būtiski samazinot konkurenci konkrētajā tirgū. Atļauti tika tirgus dalībnieku plānotie darījumi Rīgā, Daugavpilī un Cēsīs, jo tika secināts, ka apvienošanās konkrētajos autogāzes mazumtirdzniecības tirgos neradīs vai nenostiprinās tirgus dalībnieka dominējošo stāvokli, kā arī citādi būtiski nesamazinās konkurenci.

Otra lieta, kuras ietvaros tika noteikti saistošie noteikumi, bija „Par AS „A.C.B.” un AS „8 CBR” apvienošanos”. Lai apvienošanās rezultātā netiktu būtiski ietekmēta konkurences situācija ceļu būvniecības, rekonstrukcijas, renovācijas un periodiskas uzturēšanas tirgū, Konkurences padome uzskatīja par nepieciešamu kā saistošu noteikumu apvienošanās dalībniekiem noteikt pienākumu no apvienošanās brīža līdz 2013. gada 1. jūlijam, ja AS „A.C.B.” vai ar to saistītie uzņēmumi darbu veikšanai piesaista apakšuzņēmējus, vismaz 15 dienas pirms darbu uzsākšanas izsludināt konkursu, kur galvenais pretendenta atlases kritērijs būtu apakšuzņēmēja piedāvātā cena. Tāpat tika noteikts, ka no apvienošanās brīža līdz 2013. gada 1. jūlijam AS „A.C.B.” un komercsabiedrībām, kurās tai ir izšķiroša ietekme, jāpārdod visiem pircējiem asfaltbetonu par tirgus cenām ar skaidriem un vienveidīgiem noteikumiem, izņemot, ja attiecīgā publiskā iepirkuma nolikums liedz vienam pretendenta realizēt otram pretendenta preces attiecīgā iepirkuma izpildes nodrošināšanai.

Saskaņā ar 2008. gada 29. septembrī pieņemtajiem Ministru kabineta noteikumiem Nr. 800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos”, sākot ar 2008. gada 4. oktobri, uzņēmējiem ir iespēja Konkurences padomei iesniegt saīsināto ziņojumu par apvienošanos gadījumos, ja neviens no apvienošanās dalībniekiem nedarbojas vienā konkrētajā tirgū vai ar to vertikāli saistītā tirgū vai apvienošanās iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa konkrētajā tirgū nepārsniedz 15 procentus. Saīsinātajā ziņojumā ievērojami samazināts iekļaujamās informācijas apjoms, tāpat īsāks ir

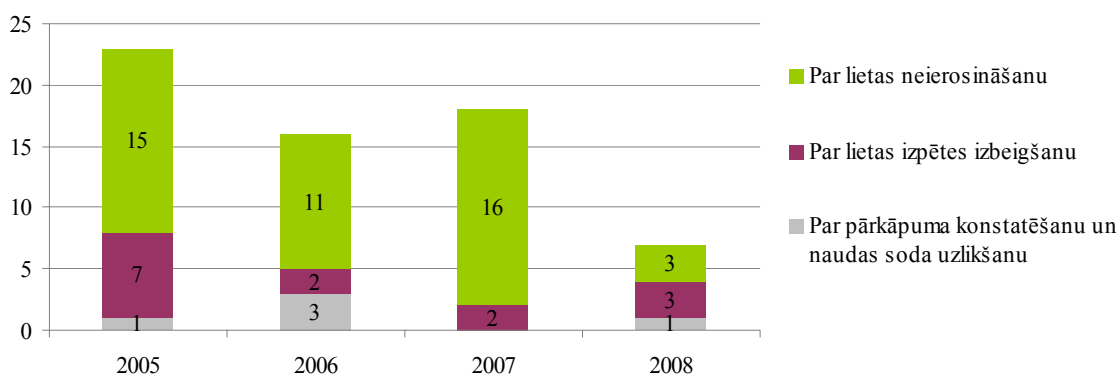
šāda iesnieguma izskatīšanas laiks gadījumos, ja tiek pieņemts lēmums par papildu izpētes uzsākšanu. 2008. gada nogalē Konkurences padome izskatījusi trīs saīsinātos ziņojumus par tirgus dalībnieku apvienošanu.

Negodīga konkurence

Lai atbrīvotu valsts resursus no pierādījumu savākšanas un lietu izmeklēšanas par pārkāpumiem, kuru rezultātā netiek nodarīts būtisks kaitējums konkurencei un sabiedrības interesēm, 2008. gadā tika veikti grozījumi Konkurences likumā, nosakot, ka no 2009. gada 1. janvāra Konkurences padome vairs neveiks negodīgas konkurences uzraudzību un Konkurences likuma 18.pantā minētos negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumus izskatīs tiesa. Tādējādi 2008. gads bija pēdējais, kad Konkurences padome skatīja šādas lietas.

Negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu izskatīšanas līdzšinējā prakse liecināja, ka šie pārkāpumi paši par sevi pārsvarā nerada un nevar radīt būtisku kaitējumu konkurencei. Tiem parasti ir civiltiesiska strīda starp diviem tirgus dalībniekiem raksturs, tādēļ šāds strīds pēc būtības izskatāms tiesā nevis valsts pārvaldes institūcijā. Tiesa vienlaicīgi ar Konkurences likuma pārkāpuma konstatēšanu un aizliegumu vai ierobežojumu noteikšanu var uzlikt vainīgajai personai pienākumu atlīdzināt nodarītos zaudējumus, tādējādi tiek nodrošināta tirgus dalībnieka aizskarto tiesību efektīvāka aizsardzība.

Pēdējo gadu laikā konstatēto negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu skaits ir bijis salīdzinoši neliels un visbiežāk pieņemti lēmumi par lietas neierosināšanu (skat. 9. att.).

9. attēls. Pieņemto lēmumu skaits sadalījumā pa lēmumu veidiem

Pārskata periodā Konkurences padome izskatīja lietas par tirgus dalībnieku sūdzībām par negodīgas konkurences aizlieguma iespējamiem pārkāpumiem saistībā ar konkurenta izplatītās

preces ārējā izskata, firmas (nosaukuma) neatļautu izmantošanu, nepatiesas informācijas sniegšanu par konkurentu, kā arī konkurenta komercnoslēpumu saturošas informācijas iegūšanu un izmantošanu bez tirgus dalībnieka piekrišanas.

2008. gadā Konkurences padome pieņēma septiņus lēmumus lietās par negodīgu konkurenci, no tiem trīs par lietas neierosināšanu, tik pat par lietas izpētes izbeigšanu, un vienu – par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu.

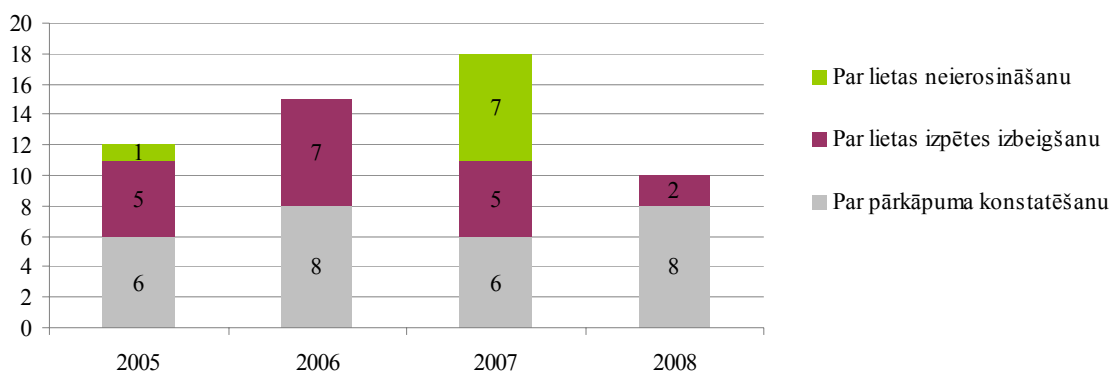
Pārkāpums tika konstatēts SIA „Latvijas tirgotāju savienība” darbībās – neatļauti iegūstot un izmantojot sava konkurenta SIA „Latvijas tirgotāju kooperācija „Aibe”” komercnoslēpumu saturošu informāciju (klientu un piegādātāju datu bāzes, ziņas par cenu veidošanu, atlaidēm un aprēķinātajiem bonusiem u.c.), SIA „Latvijas tirgotāju savienība” pārkāpa Konkurences likuma 18.panta trešās daļas 4.punktā noteikto aizliegumu iegūt, izmantot vai izplatīt cita tirgus dalībnieka komercnoslēpumu ietverošu informāciju bez tā piekrišanas, ja šādu darbību rezultātā ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana.

2.3. Reklāmas likuma pārkāpumu izmeklēšana

2008. gadā Konkurences padome ir pieņēmusi 10 lēmumus par Reklāmas likuma iespējamajiem pārkāpumiem, astoņos no tiem konstatējot pārkāpumu, kā arī nosakot naudas sodu un tiesisko pienākumu, bet divos – lemjot par lietas izpētes izbeigšanu.

Pārskata periodā izskatītās lietas par Reklāmas likuma iespējamajiem pārkāpumiem saistītas ar maldinošas reklāmas sniegšanu, neatļautas salīdzinošas reklāmas sniegšanu un cita tirgus dalībnieka sniegtās reklāmas atdarināšanu. Trīs uzsāktās lietas, kurās tika konstatēti Reklāmas likuma normu pārkāpumi, tika izbeigtas, jo vainīgās personas Konkurences padomes noteiktajā termiņā rakstveidā apņēmas novērst konstatētos pārkāpumus.

Kopumā 2008. gadā par Reklāmas likuma iespējamajiem pārkāpumiem Konkurences padome pieņēmusi mazāk lēmumu nekā iepriekšējos gados, bet konstatēto pārkāpumu skaits pēdējos gados ir bijis salīdzinoši nemainīgs (skat. 10. att.).

10. attēls. Pieņemto lēmumu skaits sadalījumā pa lēmumu veidiem

2007. gada 13. decembrī Saeima pieņēma likumu „Grozījumi Reklāmā likumā”, kas stājās spēkā 2008. gada 1. janvārī. Ar šo likumu tika ieviestas būtiskas izmaiņas Konkurences padomes tiesībās, izskatot Reklāmas likumā noteiktā aizlieguma pārkāpuma lietas, nosakot, ka Konkurences padome ir tiesīga ierosināt, lai reklāmas devējs, izgatavotājs vai izplatītājs:

1. noteiktā termiņā nodrošina reklāmas atbilstību normatīvo aktu prasībām;
2. rakstveidā apņemas noteiktā termiņā novērst konstatēto pārkāpumu.

Ja noteiktajā termiņā reklāmas atbilstība normatīvo aktu prasībām tiek nodrošināta, kā arī gadījumā, ja reklāmas devējs, izgatavotājs vai izplatītājs rakstveidā apņemas noteiktā termiņā novērst konstatēto pārkāpumu, Konkurences padome nepieņem Reklāmas likuma 15. panta ceturtajā daļā minētos lēmumus. Ja, savukārt, noteiktajā termiņā reklāmas atbilstība normatīvo aktu prasībām netiek nodrošināta vai rakstveida apņemšanās novērst konstatēto pārkāpumu netiek pildīta, Konkurences padome pieņem vienu vai vairākus no iepriekš minētajā tiesību normā paredzētajiem lēmumiem, t.sk. piemēro administratīvo sodu likumā noteiktajā kārtībā.

Tā 2008. gadā saskaņā ar minētajos grozījumos paredzētajām tiesībām Konkurences padome izbeidza lietas par Reklāmas likuma pārkāpumiem SIA „Krievu Radio” un SIA „Novoe Radio” darbībās. Konkurences padome konstatēja, ka SIA „Krievu Radio” sniegusi maldinošu reklāmu, kurā ietverta nepatiesa informācija par to, ka radiostacija „Krievijas Hiti” ir Nr.1 Rīgā un tās apkārtnē un Nr.1 klausītāju vecuma grupā līdz 46 gadiem. Izvērtējot lietas raksturu un būtību un pamatojoties uz Reklāmas likuma 15. panta trešās daļas 2. punktu, Konkurences padome ierosināja, lai SIA „Krievu Radio” rakstveidā apņemas līdz Konkurences padomes noteiktajam termiņam novērst konstatēto pārkāpumu. SIA „Krievu Radio” iesniedza rakstveida apņemšanos par pārkāpuma novēršanu un Konkurences padomes noteiktajā termiņā

pārkāpumu novērsa. Analogiski, t.i., ierosinot, lai reklāmas devējs rakstveidā apņemas noteiktā termiņā novērst konstatēto pārkāpumu, tika izskatīta un izlemta arī lieta, kas tika ierosināta pēc SIA „Krievu Radio” iesnieguma par Reklāmas likumā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Novoe Radio” darbībā.

Bez tam ar augstāk minētajiem grozījumiem Konkurences padomei tika piešķirtas tiesības gadījumos, kad ir pamats uzskatīt, ka reklāma neatbilst normatīvo aktu prasībām un var radīt tūlītēju un būtisku kaitējumu, kā pagaidu noregulējumu pieņemt lēmumu uzdot reklāmas devējam sniegt reklāmā, preču marķējumā vai citādā veidā papildu informāciju, kas ir būtiska no personu aizsardzības vai saimnieciskās darbības veicēju, vai profesionālās darbības veicēju likumīgo tiesību viedokļa, pieprasīt izslēgt no reklāmas atsevišķus elementus vai aizliegt izplatīt reklāmu. Pagaidu noregulējuma piemērošana dod iespēju nodrošināt nekavējošu maldinošas un salīdzinošas reklāmas pārtraukšanu, tādējādi ievērojami samazinot vai novēršot prettiesiskas reklāmas izraisītās vai iespējamās sekas.

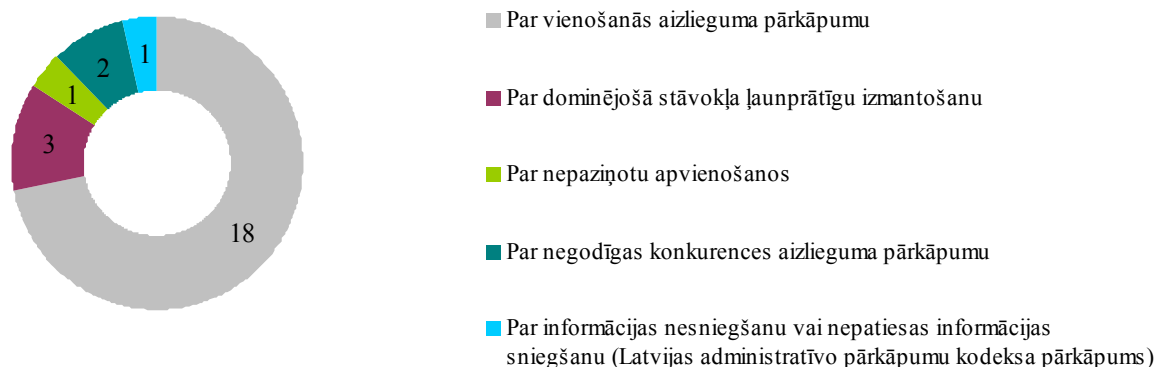
2008. gada 14. novembrī Saeimā tika pieņemti grozījumi Reklāmas likumā, paredzot, ka ar 2009. gada 1. janvāri Konkurences padome uzraudzīs reklāmas atbilstību normatīvo aktu prasībām tikai tādos gadījumos, kad pārkāpums reklāmas jomā rada vai var radīt būtisku kaitējumu konkurencei.

Tā kā kaitējums konkurencei parasti ir nebūtisks, ja prettiesiska nodarījuma rezultātā tiek aizskartas tikai viena vai ne vairāk kā divu tirgus dalībnieku privātās saimnieciskās intereses konkrētajā tirgū (izņēmums var būt oligopola konkurences situācijā tirgū, kurā darbojas vairāki lieli tirgus dalībnieki un kuram raksturīga augsta ražošanas koncentrācija), lielāko daļu lietu, kuras līdz minēto grozījumu veikšanai būtu bijis jāskata Konkurences padomei, no 2009. gada 1. janvāra tirgus dalībniekiem būs iespēja risināt, iesniedzot civiltiesisku prasību tiesā.

2.4. Tiesvedība

Konkurences padomes lēmumus (izņemot lēmumus, kas nav pārsūdzami – par lietas ierosināšanu, papildu izpēti uzsākšanu tirgus dalībnieku apvienošanās kontroles lietās un lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu) var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

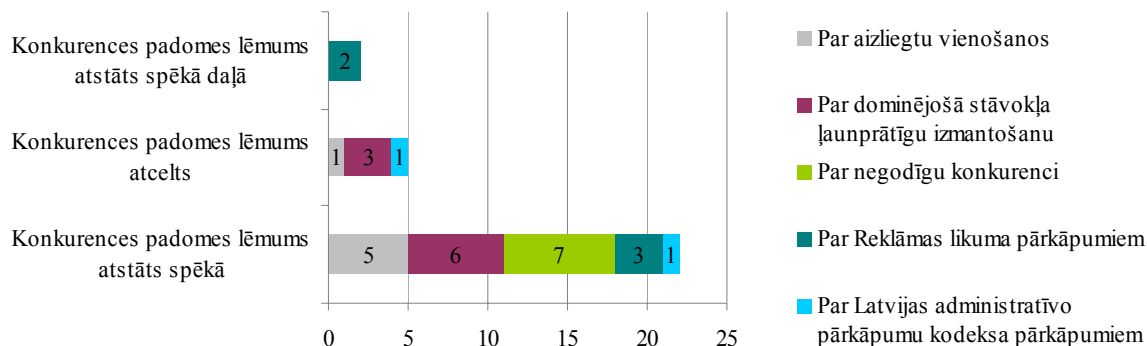
No visiem 111 Konkurences padomes 2008. gadā pieņemtajiem lēmumiem pērn tika pārsūdzēti 25 (skat. 11. att.).

11. attēls. 2008. gadā pārsūdzēto lēmumu sadalījums pa pārkāpuma veidiem

2008. gadā par Konkurences padomes pieņemtajiem lēmumiem par Konkurences likuma un Reklāmas likuma pārkāpumiem tiesvedībā bija 78 lietas un no tām attiecīgi 25 lietas tika uzsāktas pārskata periodā.

Kopumā 2008. gadā tiesas dažādās instancēs pieņēma 29 spriedumus par Konkurences likuma un Reklāmas likuma pārkāpumiem (pieņemtos spriedumus sadalījumā pa pārkāpumu veidiem skat. 12. att.).

12. attēls. 2008. gadā pieņemtie tiesas spriedumi sadalījumā pa pārkāpuma veidiem

Lielākā daļa no pieņemtajiem tiesas spriedumiem, kas atspoguļoti 12. attēla, ir pārsūdzēti un tiesvedība turpinās, tomēr deviņās lietās tiesvedība tika pabeigta.

Piecās no pērn izbeigtajām tiesvedības lietām ar tiesas spriedumu ir atstāts spēkā Konkurences padomes pieņemtais lēmums, vienā lietā Konkurences padomes lēmums atcelts, divās lietās

tiesvedība ir izbeigta, jo pieteicēji atsaukuši savus pieteikumus, bet vienā lietā tirgus dalībnieki ar Konkurences padomi ir noslēguši administratīvos līgumus par tiesvedības izbeigšanu.

2 lietās pieteicēji ir lūguši tiesu apturēt Konkurences padomes lēmuma darbību, un abās lietās pieteicēju lūgums noraidīts.

Tā kā ar 2008. gada 13. marta likumu „Grozījumi Konkurences likumā”, kas stājās spēkā 2008. gada 16. aprīlī, tika mainīta Konkurences padomes pieņemto lēmumu pārsūdzības kārtība, nosakot, ka Konkurences padomes lēmumi tiek pārsūdzēti Administratīvajā apgabaltiesā nevis Administratīvajā rajona tiesā, kā tas bija līdz tam, 33 no Administratīvās rajona tiesas tiesvedībā esošajām konkurences lietām tika pārsūtītas izskatīšanai pēc piekritības Administratīvajai apgabaltiesai kā pirmās instances tiesai (Administratīvajā apgabaltiesā tiesvedībā apelācijas kārtībā jau atradās 28 konkurences un reklāmas lietas). Administratīvā rajona tiesā vēl joprojām tiesvedībā atrodas 13 konkurences un reklāmas lietas. 4 lietās pēc apelācijas instances tiesas sprieduma pārsūdzēšanas ierosināta tiesvedība Augstākās tiesas Senātā.

Tāpat saskaņā ar 2008. gada 13. martā pieņemto likumu ”Grozījumiem Konkurences likumā”, lai izbeigtu tiesisku strīdu tiesas procesa laikā, Konkurences padome ar pārkāpumā iesaistītajiem tirgus dalībniekiem ir tiesīga slēgt administratīvo līgumu.

Šādu iespēju pārskata gadā Konkurences padome pirmo reizi izmantoja lietā „Par Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 1. punkta iespējamo pārkāpumu SIA „Metro Leo Burnett, SIA „Balta Komunikācijas ” (Balta Communications), SIA „Reklāmas aģentūra Adell”, (Adell Saatchi&Saatchi), SIA „Reklāmas aģentūra „Lowe Age””, SIA „Garage4x4”, SIA „DDB Latvija”, SIA „Bates/Red Cell”, SIA „RCL” (TBWA/Latvija), SIA „Domino MCG”, SIA „Inorek&Grey”, SIA ”Reklāmas aģentūra Santa”, SIA „McCann-Erickson Riga” un SIA „Creative Laboratory” darbībās Latvijas reklāmas tirgū”. Lēmums par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu šajā lietā tika pieņemts 2006. gada 8. maijā, vēlāk šis lēmums tika pārsūdzēts, bet 2008. gadā ar četriem no lietā iesaistītajiem tirgus dalībniekiem tika noslēgti administratīvie līgumi, tādējādi ar šīm komercsabiedrībām tiesvedības process tika izbeigts, tām samaksājot samazinātus Konkurences padomes lēmumā noteiktos naudas sodus.

2.5. Aktuālo tirgu uzraudzība

Tirgus uzraudzības ir būtisks konkurences veicināšanas un aizsardzības rīks – tirgus uzraudzību ietvaros iegūstot informāciju par mērķtiecīgi izvēlētiem tirgiem, Konkurences padome veic konkurences situācijas analīzi, nepieciešamības gadījumā izstrādā un iesniedz atbildīgajām institūcijām priekšlikumus konkurences situācijas uzlabošanai, kā arī pārbauda, vai uzraugamajā tirgū netiek veikti Konkurences likuma pārkāpumi.

2008. gadā Konkurences padome pabeidza uzraudzību astoņos tirgus sektoros:

- **Starppilsētu autobusu pārvadājumu pakalpojumu tirgus uzraudzība Latgales reģionā.** Šīs uzraudzības ietvaros Konkurences padome ieguva informāciju, kas ļāva ierosināt lietu par Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 1. punkta iespējamo pārkāpumu starppilsētu autobusu pārvadātāju darbībās. Lietas ietvaros savukārt tika konstatēta aizliegta vienošanās un diviem tirgus dalībniekiem – AS „Nordeka” un SIA „Daugavpils autobusu parks” – piemērots naudas sods attiecīgi 22 989,97 Ls un 27 167,28 Ls apmērā.
- **Zobārstniecības pakalpojumu tirgus uzraudzība.** Konkurences padome secināja, ka zobārstniecības pakalpojumu tirgū konkurences intensitāte ir augsta un tirgum raksturīgs dalībnieku skaita un apgrozījuma pieaugums. Tirgus uzraudzības ietvaros tika secināts, ka tirgus dalībnieku rīcības rezultātā netiek ierobežota patērētāju izvēles brīvība. Vienlaikus tika secināts, ka cenas tiek veidotas gan pēc izmaksu metodes, gan pēc metodēm, kuru pamatā ir pieprasījums un proporcionālā cenu veidošanas metode, pēc kuras, savukārt, cenu nosaka, pamatojoties galvenokārt uz konkurentu cenām un mazāk ņemot vērā izmaksas.
- **Mācību grāmatu tirgus uzraudzība.** Izvērtējot situāciju mācību grāmatu tirgū, Konkurences padome secināja, ka tajā ilgstoši darbojas nemainīgs dalībnieku loks un ir iestājusies stagnācija, kas neveicina konkurenci un cenu pazemināšanos. Tirgū ir izveidojušās noteiktas barjeras (mācību literatūras autoru trūkums valstī, nepieciešamība veikt ilglaicīgus ieguldījumus bez garantijas gūt peļņu īsā laika periodā u.c.), kas apgrūtina jaunu dalībnieku iesaistīšanos. Izvērtējot Ministru kabineta noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2001. gada 6. marta noteikumos Nr. 97 „Kārtība, kādā valsts organizē un finansē mācību līdzekļu izdošanu un iegādi””, Konkurences padome norādīja

uz nepieciešamību mainīt gan mācību grāmatu izdošanas organizatorisko procesu, gan arī mācību grāmatu finansēšanas kārtību un ierosināja noteikumu projektu papildināt ar normām, kuras nosaka, ka mācību grāmatu saturs izstrādes un izdošanas tirgos jāievieš publisko iepirkumu procedūras.

Šīs tirgus uzraudzības laikā gūtā informācija ļāva Konkurences padomei ierosināt lietas par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem divu Latvijas lielāko grāmatu izdevēju darbībās. Rezultātā izdevniecībām SIA „Lielvārds” un SIA „Apgāds Zvaigzne ABC” tika piemērots naudas sods (attiecīgi 10 368,63 Ls un 25 000 Ls apmērā) par aizliegtu vienošanos, kas izpaudusies kā cenu veidošanas noteikumu iekļaušana līgumos ar grāmatnīcām.

- **Piena tirgus uzraudzība** (par situāciju 2008. gadā). Šo tirgus uzraudzību Konkurences padome uzsāka 2008. gada maijā pēc iesnieguma, kurā norādīts uz sūdzībām no piena ražotāju puses par piena iepirkuma cenas samazināšanos, saņemšanas, kā arī ņemot vērā pastāvošo situāciju piena nozarē. Tirgus uzraudzības laikā iegūtā informācija neapstiprināja aizdomas par iespējamo vienošanos starp Latvijas un Lietuvas piena pārstrādes uzņēmumiem, kas izpaudusies kā vienlaicīga piena iepirkuma cenas samazināšana piena ražotājiem.
- **Piena un biezpiena ražošanas, piegādes un realizācijas tirgus uzraudzība.** Šīs uzraudzības ietvaros tika analizēta situācija piena un biezpiena ražošanas, piegādes un realizācijas tirgū laika periodā no 2006. gada janvāra līdz 2007. gada decembrim. Tirgus uzraudzības ietvaros tika secināts, ka atsevišķām mazumtirdzniecības komercsabiedrībām (lielveikalu tīkliem) ir tirgus vara attiecībā pret piena pārstrādes komercsabiedrībām, tās var uzspiest šīm pārstrādes komercsabiedrībām pārdot produktus par sev izdevīgu cenu, kas atsevišķos gadījumos bijusi zemāka par pašizmaksu. Lai kompensētu peļņas nepietiekamību, kas rodas, pienu un biezpienu lētāk pārdodot lielākiem mazumtirgotājiem, pārstrādes komercsabiedrības paaugstinājušas cenu mazākiem sadarbības partneriem, kā arī nerentablu produktu realizāciju nereti kompensējušas ar rentablās produkcijas ienākumiem.

Uzraudzības ietvaros konstatēts, ka piena kā izejvielas cena veido būtisku īpatsvaru gan piegādes, gan realizācijas cenā. Mazumtirdzniecības komercsabiedrību realizācijas cenu izmaiņas pienam un biezpienam pārsvarā ir bijušas proporcionālas izejvielu un pārstrādes

cenu izmaiņām, tomēr atsevišķos gadījumos, kad piena kā izejvielas cena ir palikusi nemainīga, realizācijas cena palielinājusies, vai arī, kad minētās izejvielas cena nedaudz samazinājusies, piena un biezpiena realizācijas cena saglabājusi iepriekšējo līmeni. Salīdzinot kopumā izejvielas (piena) cenas pieaugumu aplūkotajā laika periodā ar mazumtirdzniecības komercsabiedrību realizācijas cenas pieaugumu, konstatēts, ka realizācijas cenas ir pieaugušas vairāk nekā piena iepirkuma cenas. Tajā pašā laikā Konkurences padome arī secinājusi, ka uzcenojumu katra mazumtirdzniecības komercsabiedrība veido individuāli un vienota stratēģija starp tām nepastāv.

- **Maizes ražošanas, piegādes un realizācijas tirgus uzraudzība.** Aplūkojot maizes cenas veidošanas principus, Konkurences padome konstatēja, ka maizes pašizmaksas lielāko daļu veido izejvielu, kā arī darba, iepakojuma un enerģijas izmaksas. Dažādu maizes ražotāju produkcijas pašizmaksas atšķirības skaidrojamas ar atšķirīgām darba samaksas izmaksām. Tāpat Konkurences padome secināja, ka laika periodā no 2006. gada līdz 2007. gadam, mazumtirgotājiem pārdodot uzraudzības ietvaros pētītās rupjmaizes un baltmaizes šķirnes, šo maizes veidu cenu pieaugums nav bijis proporcionāls miltu cenu pieaugumam – pētīto maizes veidu mazumtirdzniecības cena augusi straujāk. Tika secināts, ka mazumtirgotāju uzcenojums ir ievērojami lielāks, nekā aplūkoto maizes veidu ražotāju uzcenojums. Vienlaicīgi tika secināts, ka tirgū raksturīga pētīto maizes ražotāju atkarība no lielo mazumtirdzniecības tīklu iepirkuma varas – mazumtirdzniecības tīkliem atsevišķi maizes ražotāji realizē līdz pat 70 % no konkrētās produkcijas, nereti par cenu, kas ir tuvu pašizmaksai vai pat zem tās. Līdzīgi kā piena tirgū, arī maizes tirgū ražotāji atsevišķos gadījumos, piemērojot augstāku cenu mazākiem mazumtirgotājiem, kompensē neiegūto peļņu vai iespējamus zaudējumus, kas radušies, pārdodot attiecīgos produktus par zemāku cenu lielajiem mazumtirdzniecības tīkliem.
- **Automobiļu sašķidrinātās naftas gāzes, dīzeļdegvielas un biodīzeļdegvielas tirgus uzraudzība.** Tirgus uzraudzības ietvaros tika secināts, ka alternatīvo degvielas veidu (sašķidrinātās naftas gāzes, biodīzeļdegvielas) pieprasījumu būtiski ietekmē patērētāju neuzticība tiem, ieradums izmantot benzīnu un dīzeļdegvielu, kā arī nelielā benzīna/dīzeļdegvielas un alternatīvo degvielas veidu cenu starpība. Dīzeļdegvielas cenu pieaugums vai kritums Latvijā ir cieši saistīts ar naftas cenu izmaiņām globālajā naftas un degvielas tirgū. Krītoties benzīna/dīzeļdegvielas cenai, samazinās pieprasījums pēc alternatīvajiem degvielas veidiem, tāpēc nepieciešams veicināt alternatīvo degvielas veidu

(īpaši biodīzeļdegvielas, kuras cena nav tieši atkarīga no naftas cenas izmaiņām pasaules tirgū) piedāvājuma un pieprasījuma pieaugumu.

- **Infrastruktūras izmantošanas pakalpojuma radio un televīzijas programmu pārraidīšanas mērķiem tirgus uzraudzība.** Šīs uzraudzības ietvaros netika atklāti fakti, uz kuriem pamatojoties Konkurences padome varētu konstatēt pārkāpumu kāda tirgus dalībnieka darbībā.
- **Lielveikalu darbības analīze vadlīniju par Konkurences likuma 13. panta otrās daļas piemērošanu izstrādei.** Šīs uzraudzības rezultātā iegūtā informācija tika izmantota, izstrādājot vadlīnijas Konkurences likuma 13. panta otrās daļas piemērošanai. Vadlīniju mērķis ir sniegt skaidrojumu par Konkurences likuma 13. panta otrajā daļā lietoto jēdzienu interpretāciju, kā arī noteikt pamatprincipus, kas tiek piemēroti, izvērtējot dominējošā stāvokļa pārkāpumus mazumtirdzniecībā.
- **Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (OCTA) tirgus uzraudzība.** OCTA apdrošināšanas tirgus tiek raksturots kā oligopols, mēreni koncentrēts tirgus ar vidēji augstu konkurences intensitāti. Laika periodā no 2006. gada līdz 2008. gada 1. ceturksnim vērojama tendence samazināties lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai varētu nozīmēt, ka atsevišķi mazākie tirgus dalībnieki šajā tirgū kļūst konkurētspējīgāki. Ņemot vērā tirgus struktūru, kā arī peļņas neesamību, tika secināts, ka OCTA apdrošināšanas tirgus nav pievilcīgs jauniem tirgus dalībniekiem. Konstatētās barjeras – administratīvie ierobežojumi un nepieciešamība ieguldīt lielus finanšu līdzekļus.
- **Sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšanas (KASKO) tirgus uzraudzība.** Galvenie secinājumi, kas iegūti šīs tirgus uzraudzības ietvaros: apdrošināšanas nozare ir atvērta tirgus dalībniekiem no citām Eiropas Savienības valstīm un KASKO apdrošināšanas tirgū pastāv intensīva konkurence starp tirgus dalībniekiem. Tāpat tika secināts, ka pieprasījumam pēc KASKO apdrošināšanas ir tendence palielināties un šajā apdrošināšanas veidā apdrošināšanas sabiedrības strādā ar peļņu.

Pērn tika uzsāktas vairākas jaunas tirgus uzraudzības, kuru ietvaros Konkurences padome uzrauga zvērinātu revidentu tirgu, ūdenssaimniecības infrastruktūras objektu būvniecības tirgu, maksājumu karšu tirgu, olu tirgu, automobiļu apkopes un remonta tirgu, privātās

lietošanas dzelzceļa infrastruktūras izmantošanas pakalpojumu tirgu Rīgas brīvostas teritorijā, elektronisko mājsaimniecības ierīču vairumtirdzniecības tirgu, alus vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgu, kā arī augļu un dārzeņu tirgu.

2008. gadā tika turpināta arī 2007. gadā uzsāktā tirgus uzraudzība ceļu būvniecības tirgū.

2.6. Veiktie pētījumi un to galvenie rezultāti

Līdztekus iestādes veiktajām tirgus uzraudzībām, piesaistot neatkarīgus ekspertus, Konkurences padome 2008. gadā veikusi vairākus pētījumus, kas ļāvuši iegūt padziļinātu informāciju par konkurences situāciju noteiktos tirgus sektoros.

Izvēloties pētāmos tirgus sektorus, Konkurences padome ņem vērā situāciju tirgū, pastāvošos ierobežojumus, konkrētā tirgus sektora nozīmi un ietekmi uz sabiedrību un tautsaimniecību.

2008. gadā tika pabeigts pētījums „**Latvijas tautsaimniecības nozaru ar augstu tirgus koncentrācijas līmeni un barjerām ienākšanai tirgū noteikšana**”, kura galvenais mērķis bija veikt konkurences tirgus koncentrācijas vērtējumu Latvijas tautsaimniecības nozarēs un identificēt tirgū ienākšanas barjeras, kā arī sniegt priekšlikumus to mazināšanai. Pētījuma ietvaros secināts, ka par nopietnu barjeru ienākšanai tirgū visās tautsaimniecības nozarēs kļuvuši ekonomiskie riski, kas saistīti ar energoresursu cenu palielināšanos, pastāvīgu algu kāpumu un makroekonomisko recesiju, kas izpaužas kā augoša inflācija, ekonomikas attīstības tempu palēnināšanās un augošs bezdarbs. Tāpat pētījumā norādīts, ka daudzās tautsaimniecības nozarēs potenciāli jauniem tirgus dalībniekiem ir iespēja ienākt tirgū, tikai izmantojot liela ārvalstu investora atbalstu. Kā barjera ienākšanai tirgū minēti arī kredītu piešķiršanas nosacījumi jauniem uzņēmumiem bez kredītvēstures. Pētījuma ietvaros arī analizēta tirgus koncentrācijas noteikšanas specifika dažādās tautsaimniecības nozarēs, kā arī sniegti priekšlikumi tirgus koncentrācijas noteikšanai un ienākšanas barjeru tirgū mazināšanai.

2008. gadā pabeigti trīs pēc Konkurences padomes pasūtījuma veikti pētījumi par konkurences situāciju autoceļu būvdarbu un inženiertehnisko būvdarbu tirgū valsts un pašvaldību iepirkumos. Pētījumu ietvaros tika veikta situācijas analīze, kā arī izstrādāti priekšlikumi tās uzlabošanai. Pētījumi „**Konkurences situācijas izpēte par autoceļu būvdarbiem, kas pilnībā finansēti no valsts un pašvaldību budžetiem**”, „**Konkurences situācijas izpēte par autoceļu būvdarbiem, kuru īstenošanā piesaistīti Eiropas Struktūrfondu līdzekļi**” un

„Konkurences situācijas izpēte par inženiertehniskajiem būvdarbiem (valsts un pašvaldību iepirkumu ietvaros)” veikti par laika periodu no 2004. līdz 2007. gadam.

Šo pētījumu ietvaros konstatēts, ka minētajās nozarēs raksturīgas augstas ienākšanas barjeras jaunajiem tirgus dalībniekiem – lai uzsāktu komercdarbību, nepieciešami lieli ieguldījumi un dārga, specifiska tehnika, ko praktiski nevar izmantot citiem mērķiem, kā arī iepriekšēja pieredze līdzīgu darbu veikšanā, ko nepieciešams apliecināt, piedaloties iepirkuma procedūrā. Tāpat būtisks ierobežojošais faktors ir kvalificētu darbinieku trūkums.

Pētījumos secināts, ka autoceļu un inženiertehnisko būvdarbu jomā pasūtītājam ir salīdzinoši liela vara, jo izpildītājus ir viegli mainīt, tomēr, lai saglabātos konkurence un līdz ar to arī izpildītāju motivācija piedāvāt zemākas cenas, arī pasūtītājs, kas vairumā gadījumu ir publiskais sektors, ir ieinteresēts tirgus dalībnieku konkurētspējā.

Tā kā minētajās jomās – autoceļu būvdarbu un inženiertehnisko būvdarbu jomā – būtisku daļu no kopējā nozares apjoma veido publiskā sektora pasūtījumi, liela daļa izstrādāto priekšlikumu attiecas tieši uz iepirkuma procedūru uzlabošanu. Tāpat izstrādāti priekšlikumi tādas valsts politikas, kas veicina konkurenci minētajās jomās, veidošanai.

2008. gadā pabeigts arī pētījums **„Konkurences situācijas izpēte farmācijas tirgū, vertikālā un horizontālā integrācija, cenu veidošanās sistēma”**. Pētījumā secināts, ka konkurences līmenis zāļu mazumtirdzniecībā tuvākajos gados būtiski nemainīsies, par iemeslu minot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus, jau esošo konkurences līmeni (uzsverot iedzīvotāju skaita samazināšanās apstākļus) un lielās izmaksas ienākšanai tirgū (kas varētu saistīties ar neatkarīgo aptieku pārpirkšanu, lai izveidotu jaunu aptieku ķēdi). Vienlaikus tiek norādīts, ka turpmākas konsolidācijas rezultātā (it sevišķi reģionos) kopējais konkurentu skaits var samazināties.

Ņemot vērā tirgus koncentrāciju, esošo konkurences līmeni vispārēja tipa aptieku starpā un noteiktās administratīvās barjeras, pētījumā secināts, ka nav gaidāma konkurences saasināšanās pilsētās – pilsētās, kur ir salīdzinoši zemāka tirgus koncentrācija, ir gaidāma turpmāka aptieku konsolidācija (ja vien šim procesam netiek noteiktas administratīvas barjeras). Sekas tam būs konkurences saasināšanās starp aptieku ķēdēm, bet kopējā konkurence pazemināsies, un, ņemot vērā iepirkumu un/vai mārketinga programmu ietekmi uz aptieku darbību (izdevīgi piedāvājumi noteiktiem medikamentiem, vienota IT sistēma, elastīga

loģistika u.c.), ir iespējams, ka samazināsies arī pircējiem piedāvāto zāļu klāsts (nevis katrā konkrētā aptiekā, bet pilsētā kopumā).

Tāpat kā konkurenci negatīvi ietekmējošs faktors ir jāņem vērā fakts, ka Latvijā ir mazāk kā 3 000 iedzīvotāji uz vienu aptieku (Eiropas Savienības jaunajās dalībvalstīs – 3 260, Eiropas Savienībā kopā – 4 950), kā arī fakts, ka Latvijā ir viena no zemākajām pirktspējas paritātēm un jaunu aptieku atvēršana praktiski nav iespējama.

Tā kā tirgus piesātinātība un administratīvie regulējumi ir ievērojams šķērslis, lai esošajos tirgus apstākļos farmācijas tirgū ienāktu jauni tirgus dalībnieki, pētījumā kā galvenais farmācijas tirgus risks no konkurences viedokļa ir minēti turpmākie procesi, kas saistīti ar tirgus koncentrācijas pastiprināšanos un tā virzību uz oligopolu (lieltirgotavas un aptiekas pilsētās). Tādējādi tieši apvienošanās un pārņemšanas gadījumos ir nepieciešama īpaši stingra kontrole no Konkurences padomes puses.

Tāpat 2008. gadā pabeigts pētījums „**Visaptverošs pētījums par konkurences apstākļiem un situāciju mazumtirdzniecības sektorā nespecializētajos veikalos**”. Šis pētījums tika uzsākts ar mērķi izpētīt konkurences vides stāvokli mazumtirdzniecības sektorā nespecializētajos veikalos un tā perspektīvas, kā arī novērtēt piegādātāju un patērētāju ietekmi uz konkurenci pārtikas preču mazumtirdzniecībā.

Galvenie secinājumi par mazumtirdzniecības attīstību liecina, ka kopumā konkurences pakāpe mazumtirdzniecības sektorā turpmāk (vismaz nākamo trīs gadu laikā) ievērojami nemainīsies. Pēc aptaujāto mazumtirdzniecības ekspertu viedokļa potenciālo konkurentu ietekmi uz konkurences pakāpi mazumtirdzniecības tirgū var raksturot kā samērā zemu un paredzams, ka turpmāk tā varētu vēl samazināties. Piegādātāju ietekme uz konkurences pakāpi mazumtirdzniecības tirgū kopumā tiek raksturota kā mērena, un arī tā nākotnē varētu samazināties. Savukārt pircēju ietekmi uz konkurences pakāpi mazumtirdzniecības sektora tirgū var raksturot kā samērā augstu un tā turpmāk varētu vēl paaugstināties.

Saskaņā ar veikto analīzi Latvijas mazumtirdzniecības sektora tirgus var tikt raksturots kā tirgus ar nepietiekami attīstītu konkurenci. Tirgus koncentrācijas līmenis ir samērā augsts, turklāt tirgū darbojas divi lielākie tirgus dalībnieki (SIA „Rimi” un SIA „Maxima Latvia”), kuru neto apgrozījums un tirgus daļas ievērojami pārsniedz citu tirgus dalībnieku apgrozījumu un tirgus daļas. Nopietni finanšu-ekonomiskie šķērslī jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū

galvenokārt ir saistīti ar liela sākotnējā kapitāla nepieciešamību, kā arī ar jau strādājošo uzņēmumu absolūto pārākumu izdevumu līmenī.

Mazumtirgotāju tirgus daļu stabilitāte laika periodā no 2006. gada sākuma līdz 2007. gada beigām liecina par nozīmīgu barjeru esamību, kuru dēļ potenciāli jauniem tirgus dalībniekiem ir grūti ienākt tirgū, bet esošiem mazumtirgotājiem grūti paplašināt savu tirgus daļu (tirgus segmentu), jo citu tirgus dalībnieku izspiešanas stratēģijas realizācijai ir nepieciešami nozīmīgi ieguldījumi un laiks (piemēram, jaunu veikalu būvniecībai).

2.7. Starptautiskā sadarbība

2008. gadā Konkurences padomes pārstāvji piedalījās vairākos nozīmīgos starptautiskos pasākumos, tādos kā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) rīkotajā Globālajā forumā par konkurences jautājumiem, Starptautiskā konkurences tīkla (ICN) organizētajos semināros par uzņēmumu apvienošanās jautājumiem un karteļu atklāšanu, ikgadējā Eiropas konkurences iestāžu vadītāju konferencē, ikgadējā Baltijas valstu konkurences konferencē, kā arī Amerikas Savienoto Valstu Advokātu asociācijas konkurences nodaļas ikgadējā sanāksmē. Minēto pasākumu ietvaros Konkurences padomes pārstāvji prezentēja materiālus par apvienošanās lietu telekomunikāciju jomā, par informācijas apmaiņu starp konkurentiem un par konkurences ierobežojumiem atkritumu apsaimniekošanas likumā, kā arī piedalījās diskusijās par Eiropas konkurences likumdošanas un tirgus uzraudzības iniciatīvām.

2008. gada septembrī Konkurences padomes vadība piedalījās ikgadējā Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta organizētajā konkurences iestāžu vadītāju sanāksmē, kuras laikā tika pārrunāti aktuālie konkurences politikas jautājumi.

Jūnija sākumā Konkurences padomē vienas dienas vizītē ieradās trīspadsmit Vācijas konkurences institūcijas *Bundeskartellamt* darbinieki, lai iepazītos ar konkurences politikas un tās piemērošanas jautājumiem Latvijā. Tikšanās laikā Konkurences padomes darbinieki vācu kolēģiem prezentēja pēdējā gada laikā nozīmīgākās izskatītās lietas, sniedza atbildes uz viņus interesējošiem jautājumiem, kā arī diskutēja par dažādiem konkurences politikas jautājumiem un aktualitātēm Latvijā un Vācijā.

Sadarbība Eiropas konkurences tīkla ietvaros

2008. gadā Konkurences padome turpināja aktīvu dalību Eiropas konkurences tīkla (ECN) darbā. Lai apgūtu pārējo Eiropas Savienības dalībvalstu, kā arī Eiropas Komisijas pieredzi konkurences tiesību pārkāpumu izmeklēšanā, veicinātu sadarbību ar citām konkurences iestādēm un piedalītos jaunāko Komisijas iniciatīvu apspriešanā, Konkurences padomes pārstāvji piedalījās ECN plenārsēdēs un vairāku tās apakšgrupu sanāksmēs, kurās tika apspriesti tādi jautājumi kā konkurence farmācijas, enerģētikas, profesionālo pakalpojumu, banku pakalpojumu, apdrošināšanas un citās jomās. Bez tam Konkurences padomes pārstāvis ir piedalījies pušu uzklaušanās procesā (*oral hearing*) saistībā ar Eiropas Komisijā izskatāmo konkurences lietu par iespējamo banānu ražotāju/izplatītāju karteli.

Konkurences padomes pārstāvji 2008. gadā divreiz ir tikuši nozīmēti un darbojušies kā ziņotāji (*rapporteur*) Eiropas Komisijas Padomdevēju komitejās konkurences jomā, kā arī piedalījušies trīs nedēļu apmācības programmā Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātā.

Konkurences padome piedalās arī Eiropas konkurences institūciju (ECA) darba grupas aktivitātēs. Šī darba grupa izskata jautājumus par tiesiskiem pienākumiem saistībā ar lietas izbeigšanu bez formālas pārkāpuma konstatēšanas.

Ar Ekonomikas ministrijas rīkojumiem vairāki Konkurences padomes darbinieki ir nozīmēti par Eiropas Savienības Ministru Padomes un Eiropas Komisijas darba grupu/komiteju pastāvīgajiem pārstāvjiem un to aizvietotājiem.

Ārvalstu ieguldījumu programmu ietvaros īstenotie projekti

Pārskata periodā Konkurences padome turpināja aktīvu sadarbību ar Vācijas partnerinstitūcijām, lai nodrošinātu Eiropas Savienības finansētā Pārejas programmas *Twinning Light* projekta Nr. LV/2006/EC-01TL „Konkurences padomes ekonomiskās izpētes un analīzes spējas tālāka stiprināšana” līguma noslēgšanu un ieviešanas uzsākšanu.

Projekta līgums stājās spēkā 2008. gada 28. augustā, kad Konkurences padomē tika saņemta Finanšu ministrijas Eiropas Savienības un starptautisko lietu departamenta vadības vēstule. 9.-10. oktobrī Konkurences padomē notika projekta sākuma tikšanās un vadības komitejas pirmā sanāksme ar Vācijas projekta vadības un iesaistīto Latvijas institūciju pārstāvju piedalīšanos.

Projekta aktivitāšu praktiska ieviešana tika uzsākta 2008. gada novembrī. Līdz gada beigām Konkurences padomē notika sešas projekta ekspertu vizītes, kuru gaitā tika izmantotas 18 cilvēkdienas. Tāpat tika uzsākta projekta Sākuma ziņojuma projekta apspriešana. Sākuma ziņojumu plānots pieņemt nākamajā projekta vadības komitejas sanāksmē 2009. gada janvārī.

Dalība Eiropas Savienības tiesību aktu izstrādē un izpildē

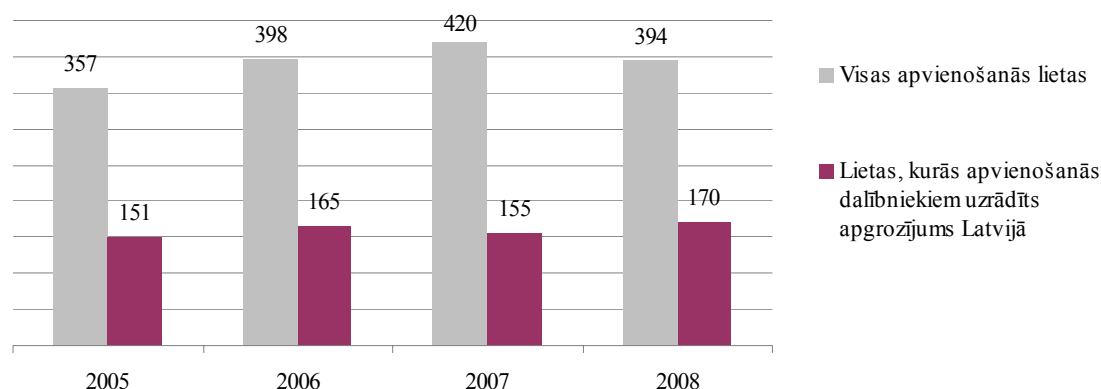
Pārskata periodā Konkurences padome ir izvērtējusi virkni Eiropas Savienības dokumentu projektu, sagatavojot par tiem viedokli.

Būtiskākais no tiem ir Baltā grāmata par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām saistībā ar Eiropas Kopienas konkurences noteikumu pārkāpšanu. Dokumenta mērķis ir atklāt galvenos šķēršļus, kas traucē izveidot efektīvāku zaudējumu atlīdzināšanas prasību sistēmu Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā arī paredzēt dažādas iespējas turpmākai rīcībai, lai uzlabotu zaudējumu atlīdzināšanas prasības kārtību gan no konkurences iestādes lēmuma izrietošu prasību gadījumā, gan patstāvīgu prasību gadījumā. 2008. gadā Tieslietu ministrija, sadarbojoties ar Konkurences padomi, sagatavoja pozīciju par Eiropas Komisijas izstrādāto Balto grāmatu.

Konkurences padome arī piedalījies Latvijas nostājas izstrādē par tādiem dokumentiem kā „Nesenās izmaiņas pasaules pārtikas cenās – galvenie virzītājspēki un politiskās atbildes”, kurā tika analizētas pārtikas cenu izmaiņas pasaulē, to galvenie virzītājspēki un politiskā reakcija, un „Vienotā tirgus pārskats – Padomes secinājumi”.

2008. gadā Konkurences padome saņēma informāciju par 394 lietām, kuras iesniegtas izvērtēšanai Eiropas Komisijā saistībā ar Padomes regulu Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK apvienošanās regula). Vienas lietas izskatīšanā Konkurences padome kā ziņotāja piedalījās apvienošanās lietu padomdevēju komitejas sanāksmē. Konkurences padome pērn izvērtēja 170 apvienošanas, kuru ietvaros apvienošanās dalībniekiem Latvijā bija uzrādīts apgrozījums, ietekmi uz konkurenci Latvijas tirgū. Šajās apvienošanās lietās netika konstatēts, ka apvienošanās būtiski ietekmētu konkurenci Latvijā, tādējādi nebija nepieciešams aicināt Komisiju izvērtēt nepieciešamību kādu apvienošanās lietu vai atsevišķas lietas daļu nodot izskatīšanai Konkurences padomei saskaņā ar Konkurences likumu.

Salīdzinot ar 2007. gadu, Eiropas Komisijā izskatīto apvienošanās gadījumu skaits nedaudz samazinājies, bet pieaudzis to lietu skaits, kurās ir uzrādīts apgrozījums Latvijā (skat. 13. att.).

13. attēls. Eiropas Komisijā izskatīto apvienošanās lietu skaits

Papildus šīm lietām pērn tika saņemtas 17 sūdzības saistībā ar EK Regulu Nr. 773/2004 par lietas izskatīšanu saskaņā ar Eiropas Kopienas Līguma 81. un 82. pantu (dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un iespējamās aizliegtās vienošanās).

Kopumā kā līderus tirgus koncentrācijas tendencēs Eiropā var minēt ķīmijas, degvielas, elektroenerģijas un gāzes, finanšu un apdrošināšanas, telekomunikāciju sektorus. Šajos tirgos 2008. gadā ir bijis visvairāk paziņojumu par uzņēmumu saplūšanu, apvienošanu vai kopuzņēmuma (*joint venture*) izveidošanu. Daudz apvienošanās gadījumu pērn bijis arī farmācijas, autorūpniecības, sadzīves un pārtikas preču mazumtirdzniecības, kā arī tūrisma un mediju sektorā.

2.8. Normatīvo aktu pilnveidošana

Latvijas normatīvie akti

2008. gada 13. martā Saeima pieņēma grozījumus Konkurences likumā, paredzot virkni izmaiņu, kas uzlabo tiesisko vidi konkurences aizsardzības pasākumu realizēšanai.

Minētajos grozījumos noteikts, ka Konkurences padomes lēmumus iespējams pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā, tādējādi samazinot tiesāšanās laiku un tam nepieciešamos resursus.

Kā dominējoša stāvokļa pazīme tika atcelta prasība konstatēt tirgus dalībniekam 40 procentu tirgus daļu.

Tika paplašinātas Konkurences padomes pilnvaras iegūt informāciju, veicot tirgus uzraudzību.

Minēto grozījumu ietvaros Konkurences padomei tika piešķirtas tiesības slēgt administratīvo līgumu kā mierizlīgumu tiesas procesa izbeigšanai.

Tāpat, lai nodrošinātu tūlītēju un labprātīgu pārkāpuma izbeigšanu un kaitējuma konkurencei novēršanu, Konkurences padome, ja tirgus dalībnieks rakstveidā apņēmieš pildīt noteiktus tiesiskos pienākumus, kas novērš konkurences ierobežošanu, ir tiesīga pieņemt lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu.

Lai samazinātu administratīvos šķēršļus, ļaujot uzņēmējiem ātrāk un vienkāršāk īstenot apvienošanās, kas visticamāk nevar negatīvi ietekmēt konkurenci, Konkurences likumā tika paredzēta arī saīsinātā ziņojuma par apvienošanās iesniegšanas iespēja gadījumos, kad apvienošanās dalībnieki nedarbojas vienā konkrētā tirgū vai ar to vertikāli saistītā tirgū vai to tirgus daļa konkrētajā tirgū nepārsniedz 15 procentus.

2008. gada 1. oktobrī stājās spēkā 2008. gada 13. martā pieņemtie grozījumi Konkurences likumā, kas paredz atbildību par dominējoša stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīgu izmantošanu, mazumtirgotājiem piemērojot piegādātājiem netaisnīgus un nepamatotus noteikumus, nosacījumus vai maksājumus. Lai vēl pirms jaunā regulējuma stāšanās spēkā informētu tirgus dalībniekus un tādējādi mazinātu iespējamās neskaidrības, kā arī nodrošinātu vienveidīgu izpratni par Konkurences likuma normu interpretāciju, Konkurences padome pēc plašām konsultācijām un diskusijām gan ar piegādātāju un ražotāju pārstāvjiem, gan lielākajiem mazumtirgotājiem un juridisko biroju pārstāvjiem 2008. gada 29. augustā apstiprināja Vadlīnijas Konkurences likuma 13. panta otrās daļas piemērošanai.

Saskaņā ar pērn veiktajiem grozījumiem Konkurences likumā tika precizēti un 2008. gada 29. septembrī Ministru kabinetā tika pieņemti sekojoši Ministru kabineta noteikumi:

- noteikumi Nr. 800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanu”;
- noteikumi Nr. 798 „Noteikumi par atsevišķu horizontālo sadarbības vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam”;
- noteikumi Nr. 797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam”;

- noteikumi Nr. 799 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata ziņojumu par tirgus dalībnieku vienošanos”;
- noteikumi Nr. 796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā paredzētajiem pārkāpumiem”. Šajos noteikumos ietverts detalizētāks regulējums iecietības programmai, kuras ietvaros naudas sods tiek samazināts vai atcelts horizontālā karteļa vienošanās dalībniekam, kas palīdzējis atklāt horizontālā karteļa vienošanos;
- noteikumi Nr. 795 „Konkurences padomes nolikums”.

Saskaņā ar 2008. gada 14. novembrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem Konkurences likumā un Reklāmas likumā, Konkurences padome no 2009. gada 1. janvāra vairs neveiks negodīgas konkurences un tādas maldinošas un salīdzinošas reklāmas, kurai nav būtiskas ietekmes uz konkurenci kopumā, uzraudzību. Turpmāk aizskartie tirgus dalībnieki savas intereses varēs aizstāvēt tiesā, iesniedzot civiltiesisku prasību, kas nodrošinās, ka prasītājs pirms prasības celšanas būtu spiests pats veikt dziļāku lietas analīzi, rūpīgāk pamatot savu prasījumu, kā arī ņemt vērā iespējamās tiesvedības izdevumus, atbrīvojot valsts resursus no lietas izpētes un pierādījumu savākšanas lietās, kurās netiek nodarīts būtisks kaitējums konkurencei un sabiedrības interesēm.

Tāpat ar minētajiem grozījumiem noteikts, ka no 2009. gada 1. janvāra apvienošanās dalībnieki tiek atbrīvoti no apvienošanās ziņojuma iesniegšanas pienākuma gadījumos, ja viena apvienošanās dalībnieka apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā nepārsniedz 1,5 miljonus latu. Šādi tiek atvieglots administratīvo procedūru slogs tirgus dalībniekiem gadījumos, kad apvienošanās, visticamāk, nevar būtiski ietekmēt konkurenci un tādējādi nevar to negatīvi ietekmēt.

Pamatnosacījums normatīvo aktu ievērošanai regulējamajā vidē ir konkurencei labvēlīgas vides veidošana jebkurā tautsaimniecības sektorā, pārzinot tajā valdošās ekonomiskās norises un tirgus dalībnieku aktivitātes. Būtiskākie faktori, kas to ietekmē, ir likumdošanas pilnveidošana ne tikai konkurences tiesiskās aizsardzības jomā (konkurences likumdošana), bet arī tās veicināšanas aspektā, it īpaši attiecībā uz sektorpolitikas sakārtošanu, kā arī visplašākās sabiedrības izglītošana, rosinot neiecietīgu attieksmi pret normatīvo aktu pārkāpumiem.

Attiecībā uz sektorpolitikas sakārtošanas iniciatīvām dažādās tautsaimniecības nozarēs 2008. gada laikā Konkurences padome kopumā ir sniegusi atzinumus par vairāk kā 30 Valsts sekretāru sanāksmē izsludinātajiem tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu projektiem, kā arī spēkā esošiem tiesību aktiem, kas attiecas uz 14 dažādām nozarēm, piemēram, būvniecību, farmāciju, brīvajām profesijām, TV apraidi, autortiesību licencēšanu.

Tā, piemēram, Konkurences padome pastiprinātu uzmanību pievērsusi tam, lai noskaidrotu tos faktorus, kas rada karteļvienošanas risku publiskajos iepirkumos. Viens no Konkurences padomes secinājumiem: konkurences aizsardzību publisko iepirkumu procedūras veikšanas laikā pārskata periodā negatīvi ietekmējusi situācija, kad Publisko iepirkumu likumā nav noteikts, ka par atsevišķiem pretendentiem un piegādātājiem nevar būt fiziskas vai juridiskas personas, kas Konkurences likuma 1. panta 2. un 9. punkta izpratnē uzskatāmas par vienu tirgus dalībnieku. Minētā noregulējuma trūkuma rezultātā iepirkumu procedūrā tiek pieļauta situācija, kad atsevišķus piedāvājumus iesniedz personas, kuras faktiski ir viens tirgus dalībnieks. Šādi pretendenti savstarpēji nekonkurē – saimnieciskajā darbībā brīva konkurence konkrētajā tirgū pastāv tikai starp neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, kuri patstāvīgi nosaka savu rīcību tirgū. Attiecīga noregulējuma ietveršana Publisko iepirkumu likumā veicinātu izpildītāju – būvdarbu veicēju, pakalpojumu sniedzēju un preču piegādātāju – brīvu konkurenci, kas attiecīgi ir viens no šī likuma mērķiem.

Eiropas Savienības normatīvie akti

2008. gada 30. jūnijā Eiropas Komisija pieņēma Regulu (EK) Nr. 622/2008, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 773/2004 attiecībā uz izlīguma procedūras kārtību karteļu lietās, kas dod iespēju Komisijai vienoties ar pusēm, ja tās atzīst savu līdzdalību kartelī, tādējādi panākot ātrāku karteļa lietu izmeklēšanu.

2008. gada 3. aprīlī Eiropas Komisija publicēja Balto grāmatu „Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par 81. un 82. panta EK pārkāpšanu”, par kuras saturu Komisija bija diskutējusi ar dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm 2007. gadā. Dokumenta mērķis ir atklāt galvenos šķēršļus, kas traucē izveidot efektīvāku zaudējumu, kuru cēlonis ir konkurences tiesību pārkāpums, atlīdzināšanas sistēmu.

Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī (OV C95) 2008. gada 16. aprīlī latviešu valodā tika publicēts Komisijas konsolidētais jurisdikcijas paziņojums saskaņā ar Padomes Regulu (EK)

Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju, kas aizstāj vairākus iepriekšējus Komisijas paziņojumus.

Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī (OV C267) 2008. gada 22. oktobrī publicēts Eiropas Komisijas paziņojums par pieņemamiem aizsardzības līdzekļiem saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 802/2004, kurā apskatīti tirgus dalībnieku apvienošanām piemērojami principi saistošo noteikumu piemērošanai, ja apvienošanās rezultātā būtiski samazinātos konkurence konkrētajā tirgū, kā arī apskatīti dažādi saistošo noteikumu veidi.

Tā kā 2010. gada 31. martā spēku zaudēs Eiropas Komisijas regula Nr. 358/2003 par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu dažām līgumu, lēmumu un saskaņotu darbību kategorijām apdrošināšanas nozarē, Eiropas Komisija ir uzsākusi izvērtēt bloka izņēmumu apdrošināšanas jomā saglabāšanas nepieciešamību.

2.9. Prognozes par regulējamās vides attīstību

2008. gadā kopumā un it sevišķi 2008. gada 4. ceturksnī Latvijas tautsaimniecībā notika būtisks izaugsmes tempu samazinājums, ko radīja globālā krīze starptautiskajos finanšu tirgos, būtisks gandrīz visu patēriņa preču pieprasījuma samazinājums vietējā tirgū un kritums eksporta tirgos.

Šādos apstākļos saasinās uzņēmumu cīņa par izdzīvošanu, un lielākiem tirgus dalībniekiem rodas stimuls ar dažādiem atļautiem un neatļautiem paņēmieniem noturēt vai uzlabot savās pozīcijas tirgū. Tāpēc paredzams, ka līdz ar patēriņa pieprasījuma strauju kritumu 2009. gadā paredzams konkurences pieaugums par „izdzīvošanu” tirgū, kuras rezultātā savu tirgus nišu saglabās izmaksu ziņā efektīvākie tirgus dalībnieki. Tādējādi tirgus dalībniekiem šajā tirgus situācijā ir būtiski meklēt radikālus veidus izmaksu optimizēšanai, lai efektīvāk izmantotu savā rīcībā jau esošus resursus.

Vērtējot iespējamās iekšzemes pieprasījuma/piedāvājuma līdzsvara izmaiņas tendences tautsaimniecības nozarēs 2009. gadā kopumā, secināms, ka lielākoties tas atkarīgs no tā, kad patēriņa pieprasījuma kritums preču tirgos sasniegs savu galējo punktu un stabilizēsies. Pie tik strauja pieprasījuma krituma (atsevišķās nozarēs pat par 50 %) veidojas piedāvājuma pārsātinājums, kas īstermiņā palielina konkurenci starp preču ražotājiem/piegādātājiem, tos stimulējot preces pārdot par zemākām cenām, t.sk. zem izmaksām. Daļa uzņēmumu, nespējot

pielāgot savu piedāvājumu tik straujām izmaiņām, t.sk. arī finanšu resursu trūkuma dēļ, būs spiesti atstāt tirgu. Vienlaikus, stabilizējoties ekonomiskai situācijai, ilgākā termiņā sakarā ar iespējamu daudzu tirgus dalībnieku izešanu no tirgus atsevišķās kapitālietilpīgās nozarēs var rasties pieprasījuma pārsvars pār piedāvājumu, kas var radīt arī cenu pieaugumu nākotnē.

Samazinoties konkurentu skaitam tirgū, 2009. gada laikā atsevišķos tirgos pat ļoti būtiski varētu mainīties konkurences struktūra. Tā rezultātā var veidoties situācijas, kad kāds no tirgus dalībniekiem iegūst būtisku tirgus daļu vai dominējošo stāvokli tirgū, ko tas ļaunprātīgi varētu izmantot, rīkojoties neatkarīgi no konkurentiem, piegādātājiem, klientiem vai patērētājiem.

Tāpat saistībā ar ekonomiskās izaugsmes kritumu tirgos, kuros viens vai vairāki kopā tirgus dalībnieki atrodas dominējošā stāvoklī, varētu pieaugt pārkāpumu risks no dominējošā stāvoklī esošo tirgus dalībnieka puses. Tādējādi Konkurences padomei nepieciešams turpināt proaktīvu uzraudzību attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanas pārkāpumiem konkrētajos tirgos, lai novērstu šādas darbības.

Neraugoties uz to, ka lejupslīdes periodā nozīmīgs faktors, lai paliktu tirgū, ir tirgus dalībnieku konsolidācija un kļūst iespējama citu uzņēmumu iegāde par pieejamām cenām, 2009. gadā apvienošanās kopējais daudzums varētu būtiski samazināties, jo līdz ar apgrozījuma un peļņas kritumu būtiski samazinās vairuma tirgus dalībnieku iespēja finansēt citu tirgus dalībnieka iegādi. Tāpat samazinās iespējas piesaistīt banku kredītus sakarā ar grūti prognozējamo tautsaimniecības sektoru attīstības perspektīvu īstermiņā un ilgtermiņā un līdz ar to apgrūtinātām iespējām plānot biznesa attīstību.

Konkurences padomē izskatāmo apvienošanās lietu skaits varētu samazināties sakarā ar 2008. gada 14. novembrī pieņemtajiem grozījumiem Konkurences likumā, kas stājās spēkā 2009. gada 1. janvārī un noteica, ka Konkurences padomei nav paziņojamas apvienošanās, ja viena no diviem apvienošanās dalībniekiem apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā nepārsniedz 1,5 miljonus latu.

Vienlaikus pieaug risks, ka atsevišķās nozarēs varētu notikt konsolidācijas tieši lielāko tirgus dalībnieku starpā un apvienošanās rezultātā varētu rasties dominējošo stāvokli, kas varētu radīt negatīvas sekas konkurencei nākotnē.

Ēku būvniecības jomā un līdz ar to un būvmateriālu pieprasījumā 2008. gadā ir noticis būtisks pieprasījuma kritums un cenu samazinājums. 2008. gada 10 mēnešos ekonomiskās vides

pasliktināšanās pirmām kārtām negatīvi ietekmējusi būvniecību ar privātu finansējumu. Negatīvā ietekme uz būvniecību ar valsts vai pašvaldības finansējumu bija mazāka – tas var būt skaidrojams ar to, ka nauda valsts vai pašvaldības finansētiem projektiem tika piešķirta agrāk, bet būvniecības realizācija uzsākta tikai 2008. gadā. Vienlaikus 2009. gadā līdz ar piešķirto budžeta līdzekļu būtisku samazinājumu sagaidāms būtisks finansējuma samazinājums arī valsts (pašvaldību) finansētajiem projektiem.

Ceļu būvniecības jomā 2009. gadā aptuveni par 30 % samazinājusies valsts un no Eiropas fondiem atvēlētā ieguldījumu summa, ko valsts plāno izlietot iepirkumos. Prognozējams, ka arī pašvaldības būtiski samazinās savu finansējuma apmēru ceļu būvei. Tādējādi minēto apstākļu dēļ, kā arī tādēļ, ka 2008. gadā ir pieaudzis jaunu tirgus dalībnieku skaits, kas līdz šim darbojās ēku būvniecībā un kas ienākuši ceļu būvniecības tirgū, turpināsies konkurences saasināšanās ceļu būves nozarē. Vienlaikus sagaidāms, ka pieaugot konkurencei un riskam, ka daļa konkurentu varētu tikt izspiesti no tirgus, varētu pieaugt arī motivācija veidot slepenas karteljvienošanas par esošo iepirkumu sadali un paaugstinātām cenām. Attiecīgi Konkurences padomei nepieciešams turpināt uzraudzību attiecībā uz iespējamiem aizliegtu vienošanos pārkāpumiem ar ceļu būvi saistītajos konkrētajos tirgos.

Dažādās mazumtirdzniecības nozarēs 2009. gadā kopējā tendence būs saistīta ar pieprasījuma un cenu kritumu un, iespējams, arī piedāvājuma (sortimenta) samazinājumu, jo tirgus dalībnieki varētu optimizēt ražošanu, atsakoties no dārgāku preču ražošanas un realizācijas. Dažādām preču grupām paredzamais cenas samazinājums gan varētu atšķirties. Gan pārtikas, gan nepārtikas precēm cenu kritums aizsākās 2008. gada beigās un paredzams, ka tas būs vēl straujāks 2009. gada pirmajā pusē. Vienlaikus pārtikas precēm cenu kritums būs atkarīgs no izejvielu, kas iepirktas par augstāku cenu uzkrājumiem, ražošanas cikla un citiem apstākļiem, tādējādi dažās preču grupās pārdošanas cenas varētu vairāk kristies 2009. gada pirmajā pusē, bet citās (piem., maizei, gaļai) lielākais kritums varētu būt 2009. gada otrajā pusē.

Mazumtirdzniecības apgrozījuma kritums būtiskāks varētu būt mazajiem mazumtirgotājiem, jo patērētāji vairāk nekā iepriekš izvēlēsies lētākus iepirkšanās veidus (piemēram, lielveikalu piedāvātās akcijas, iepirkšanās tirgos). Tādējādi, lai gan apgrozījums samazināsies arī lielākiem mazumtirgotājiem, tomēr to tirgus daļa uz kopējā tirgus apgrozījuma fona varētu pat pieaugt. Vienlaikus pieprasījuma krituma un tirgus koncentrācijas rezultātā varētu pieaugt to

pārkāpumu skaits, kas saistīti dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, aizliegtām vienošanās starp tirgus dalībniekiem par cenām, tirgus sadali.

Krītoties pieprasījuma un ražošanas apjomam globālajā tirgū, būtisku kritumu varētu piedzīvot Latvijas tranzīta nozares uzņēmumi, kas darbojas kravu pārvadājumu, ostas pakalpojumu, kravu pārkraušanas, ekspedīcijas, loģistikas un citās jomās. Lielākajā daļā šo nozaru (piem., kravu pārvadājumos ar autotransportu) pieprasījuma kritums pēc pakalpojumiem bija vērojams jau 2008. gada beigās. Vienīgi dzelzceļa pārvadājumu jomā SIA „LDZ Cargo” ir bijis kravu apgrozījuma pieaugums 2008. gadā, kravu apgrozījumam tonnās salīdzinājumā ar 2007. gadu pieaugot par 107 %¹, tomēr 2009. gadā arī šī nozare var piedzīvot būtisku apgrozījuma samazinājumu. Paredzams, ka būtiski saasināsies konkurence starp Baltijas valstu ostām par kravu piesaisti un izšķiroša nozīme būs cenu politikai no dominējošo tranzīta nozares tirgus dalībnieku puses.

Zāļu ražošanas, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības jomā pieprasījuma struktūra un apjoms varētu būtiski nemainīties. Nav paredzams būtisks cenu samazinājums (arī saistībā ar PVN likmes palielinājumu). Nozīmīgs tirgus spēks, kas ietekmē zāļu cenu līmeni tirgū, joprojām saglabāsies lielākiem zāļu ražotājiem/piegādātājiem un vairumtirgotājiem. Neīstenojot Farmācijas likuma 36. pantā ietvertos nosacījumus aptieku atvēršanai (aptieku ir tiesīgs atvērt tikai farmaceits vai pašvaldība), joprojām saglabāsies augsts koncentrācijas līmenis zāļu mazumtirdzniecības tirgū un arī turpmāk varētu tikt turpināta aptieku iegāde no lielāko aptieku ķēžu puses.

Kopumā vērtējot paredzamo 2009. gada konkurences situāciju dažādās Latvijas tautsaimniecības nozarēs, secināms, ka nemazinās pārkāpumu izdarīšanas risks un proaktīvas konkurences uzraudzības nepieciešamība. Lai veicinātu konkurences attīstību tautsaimniecības nozarēs un proaktīvi novērstu konkurences ierobežošanu, kavēšanu un deformēšanu, Konkurences padome paredz veikt izmeklēšanas darbības tirgus uzraudzību ietvaros – mazumtirdzniecības lielveikalu vidē un dažādu preču piegādes un vairumtirdzniecības lielveikaliem jomā, ceļu un ūdenssaimniecības būvniecības, maksājumu karšu, auto remonta un apkopes tirgū, pasta un kurjerpasta pakalpojumu un citās jomās. Tāpat tiks turpināta pārkāpumu lietu izpēte, izskatot tirgus dalībnieku iesniegumus par nozīmīgiem dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas un aizliegtu vienošanos pārkāpumiem.

¹ VAS „Latvijas dzelzceļš” mājas lapa: <http://www.ldz.lv/>

III. VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Konkurences padomes finanšu pārskats ir sagatavots atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumiem Nr. 867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti”, Ministru kabineta 2008. gada 2. decembra noteikumiem Nr. 999 „Grozījumi Ministru kabineta 2007. gada 13. novembra noteikumos Nr. 749 „Noteikumi par valsts budžeta iestāžu un pašvaldību gada pārskatu sagatavošanas kārtību”, kā arī Ekonomikas ministrijas 2008. gada 19. decembra konsolidētā finanšu pārskata sagatavošanas kārtībai Nr. 1-8-64.

N.p.k.	Finanšu līdzekļi	2007. gadā	2008. gadā	
		Faktiskā izpilde (Ls)	Apstiprināts likumā (Ls)	Faktiskā izpilde* (Ls)
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	982 642	1 158 204	1 136 821
1.1.	<i>Dotācijas</i>	981 526	1 052 784	1 052 784
1.2.	<i>Ārvalstu finanšu palīdzība</i>	1 116	105 420	84 037
2.	Izdevumi (kopā)	975 188	1 147 624	1 128 601
2.1.	<i>Uzturēšanas izdevumi</i>	965 188	1 147 624	1 119 498
2.1.1.	<i>Kārtējie izdevumi</i>	965 188	1 147 624	1 119 498
2.2.	<i>Izdevumi kapitālieguldījumiem</i>	10 000	10 580	9 103

* noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu

2008. gada finanšu pārskats ir iesniegts Ekonomikas ministrijai iekļaušanai tās konsolidētajā gada pārskatā.

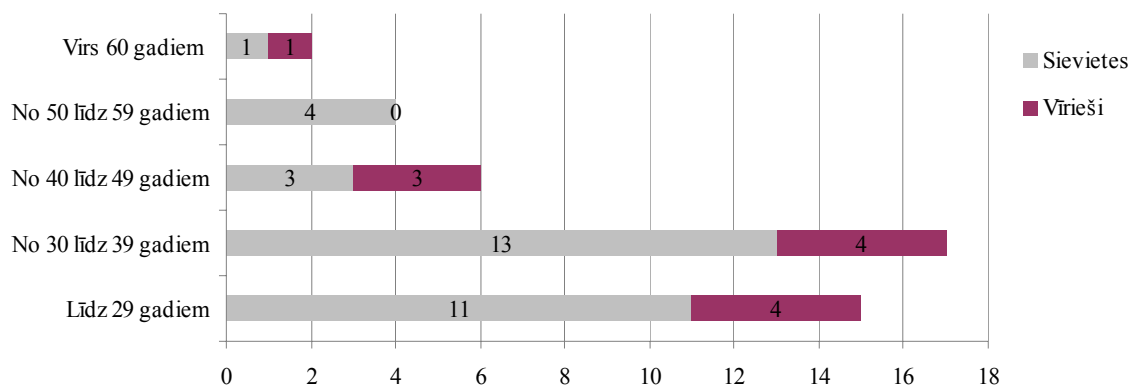
IV. PERSONĀLS

2008. gada sākumā Konkurences padomē bija 55 amata vietas, no kurām 41 – valsts civildienesta ierēdņu amata vieta, bet pārējās 14 – darbinieku amata vietas, savukārt 2008. gada beigās iestādē bija 48 amata vietas, no kurām 39 – valsts civildienesta ierēdņu amata vietas, bet pārējās 9 – darbinieku amata vietas.

Darbinieku skaita samazinājums par 7 amata vietām saistīts ar atbalsta funkciju optimizēšanu un izmaiņām iestādes kompetencē, iestādei pārstājot veikt negodīgas konkurences pārkāpumu un tādas maldinošas un salīdzinošas reklāmas, kurai nav būtiskas ietekmes uz konkurenci kopumā, uzraudzību.

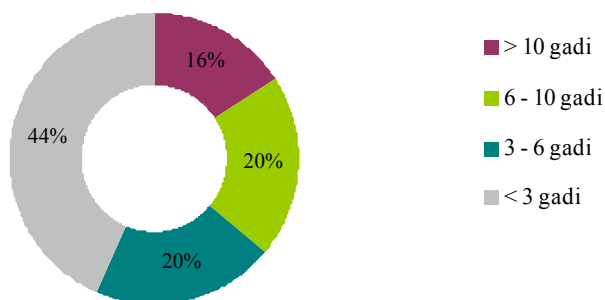
Faktiskais iestādē nodarbināto personu skaits 2008. gada beigās bija 44 personas, no kurām 34 bija valsts civildienesta ierēdņi, bet 10 – darbinieki.

2008. gadā Konkurences padomē 73 % no personāla bija sievietes un 27 % – vīrieši. 2008. gadā saglabājās gados jaunu darbinieku īpatsvars – 73 % no visa darbinieku skaita bija vecuma grupā līdz 40 gadiem, t.sk. 34 % līdz 29 gadiem (skat. 14 att.). Vadošā personāla vidējais vecums pārskata gadā bija 41 gads.

14. attēls. Personāla skaits sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām

Pārskata gada beigās 16 % darbinieku iestādē bija nostrādājuši vairāk nekā desmit gadus jeb visu Konkurences padomes kā patstāvīgas valsts pārvaldes iestādes pastāvēšanas laiku. Darbinieku sadalījumu pēc iestādē nostrādātā laika skat. 15. attēlā.

15. attēls. Darbinieku sadalījums pēc Konkurences padomē nostrādātā laika

Personāla izglītība

Konkurences padomē ir augsts ierēdņu un darbinieku īpatsvars ar augstāko izglītību. 2008. gadā no 44 cilvēkiem 42 (jeb 95 %) bija pabeigta augstākā izglītība. Salīdzinot ar 2007. gadu, šis rādītājs ir uzlabojies, jo 2007. gadā pabeigta augstākā izglītība bija 90 % no visiem iestādē nodarbinātajiem cilvēkiem.

No 42 strādājošiem, kuriem bija pabeigta augstākā izglītība, 19 bija ieguvuši maģistra grādu, bet 7 turpināja mācības maģistrantūrā.

Ņemot vērā iestādes darbības specifiku, vairumam darbinieku ir jurista vai ekonomista izglītība. Pārējie ieguvuši izglītību inženierzinātnēs, filoloģijā, vadībzinātnē u.c. Vairākiem ierēdņiem ir iegūtas divas augstākās izglītības.

2008. gadā ierēdņu un darbinieku darbības rezultātu novērtēšanas rezultātā tika apzinātas nepieciešamās mācības un pēc izveidotā apmācību plāna 41 darbinieks tika nosūtīts kvalifikācijas paaugstināšanai uz 38 Valsts administrācijas skolas piedāvātajām apmācībām un 30 semināriem citās mācību iestādēs. Kopumā Konkurences padomes darbinieki savu kvalifikāciju paaugstināja tādās jomās kā konkurences tiesības, administratīvās tiesības, normatīvo aktu izstrāde, personāla vadība, grāmatvedība, projektu vadība, komunikācija, darba tiesības, publiskie iepirkumi, korupcijas novēršana, ugunsdrošība un citas.

Lai sekmīgāk varētu piemērot Konkurences likumu grāmatvedības uzskaites aspektā, 11 Konkurences padomes darbinieki pērn apguva profesionālās pilnveides programmu „Vadības grāmatvedības vadlīnijas un finanšu rādītāju analīze”, kas sadarbībā ar piesaistītajiem mācībspēkiem tika sagatavota īpaši iestādes vajadzībām.

Viens Konkurences padomes darbinieks piedalījās Eiropas Tiesību akadēmijas (ERA) organizētajos vasarasursos par Eiropas konkurences tiesībām.

V. KONKURENCES PADOMES DARBĪBAS UZLABOŠANA

Konkurences padome savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu, kas saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

Lai nodrošinātu iespējami kvalitatīvu un ātru lietu izskatīšanas procesu, kurā līdzsvarota atklātība un datu aizsardzība, Konkurences padome tiecas arvien pilnveidot iekšējos normatīvos aktus. Tā 2008. gadā izstrādāti no jauna vai uzlaboti jau esošie iekšējie normatīvie akti, kas attiecas uz izmeklēšanas procesuālo darbību dokumentāciju, ierobežotas pieejamības informācijas statusa noteikšanu, elektroniski parakstīto dokumentu apriti. Tāpat 2008. gadā tika izstrādāta kārtība atzinumu sniegšanai par Valsts sekretāru sanāksmēs izsludinātajiem tiesību aktu, politikas plānošanas dokumentu un informatīvo ziņojumu projektiem.

Lai nodrošinātu Konkurences padomes uzdevumu izpildi saistībā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programmu 2004.–2008. gadam un panāktu ierēdņu un darbinieku efektīvu, tiesisku un ētisku darbību sabiedrības interesēs, iestādē ir nodrošināta interešu konflikta nepieļaušanas sistēma. 2008. gadā tika pārskatīts Konkurences padomes Ētikas kodekss, iekļaujot tajā izmaiņas, kas skar lobēšanas tiesisko reglamentāciju. Vienlaikus tika izstrādāts Konkurences padomes ētikas komisijas nolikums, kā arī aktualizēts iestādes pretkorupcijas pasākumu plāns.

2008. gadā Konkurences padomē veikts ievērojams darbs, lai uzlabotu iestādes administratīvo pārvaldību – izstrādāti vai pilnveidoti virkne iekšējo normatīvo aktu, kas attiecas uz tādām jomām kā grāmatvedības uzskaitē un organizēšana, inventarizācijas veikšana, darba samaksas organizēšana, komandējumi, iestādes inventāra izmantošana, iestādei saistošo pārskatu un citu dokumentu sagatavošana, saskaņošana un iesniegšana u.c.

2008. gadā atbilstoši 2008. gada 1. jūlija un 23. septembra Ministru kabineta sēžu protokoliem, kuros noteikta valsts pārvaldē strādājošo skaits, kā arī iestāžu izdevumu samazināšana, Konkurences padomē tika pārskatīta tās administratīvā kapacitāte un optimizēta iestādes atbalsta funkciju sniegšana, tās apvienojot vienā struktūrvienībā, kā arī likvidētas kopumā septiņas amata vietas.

VI. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

Viens no būtiskākajiem Konkurences padomes uzdevumiem ir konkurences veicināšana, uzlabojot sabiedrības izpratni par konkurences tiesību normām un to ietekmi un uzņēmējdarbības vidi, kā arī sabiedrību kopumā.

Informējot un izglītojot sabiedrību, Konkurences padome tiecas veidot uz zināšanām balstītu konkurences kultūru un tādējādi atbilstoši savam darbības virsmērķim veicināt situāciju, kad tirgus strādā patērētāju interesēs un pastāv spēcīga konkurence starp godīgi strādājošiem uzņēmumiem.

Situācijā, kad sabiedrība ir informēta par konkurences tiesību normām un to būtību, vienlaikus samazinās iespēja šīs normas pārkāpt un uzraugošajai institūcijai palielinās iespēja atklāt paveiktos likumpārkāpumus.

Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Būtisks komunikācijas kanāls Konkurences padomes saziņai ar tās mērķauditoriju ir iestādes **interneta vietne** www.kp.gov.lv. Mājas lapa veidota atbilstoši Ministru kabineta 2007. gada 6. marta noteikumiem Nr. 171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”. Lapā ievietota informācija par Konkurences padomi, tās funkcijām un darbības rezultātiem – tajā tiek publicēti Konkurences padomes pieņemtie lēmumi, informācija par veiktajām tirgus uzraudzībām un pētījumiem, kā arī informācija par aktualitātēm konkurences politikas jomā Latvijas un Eiropas Savienības mērogā.

Vienlaikus interneta vietnē ir nodrošināta iespēja uzdot jautājumu Konkurences padomes speciālistiem, ļaujot iestādei saņemt atgriezenisko saiti – informāciju par tās darbības vērtējumu un iespējamajiem problēmjautājumiem, kam jāpievērš pastiprināta uzmanība.

Tāpat, lai uzlabotu informācijas par iestādes darbību pieejamību sabiedrībai, informācija par iestādes pakalpojumiem tiek ievietota integrētās valsts informācijas sistēmas portālā *IVIS*.

Par pieņemtajiem lēmumiem un aktualitātēm konkurences uzraudzības jomā Konkurences padome regulāri **informē plašsaziņas līdzekļus**. 2008. gada laikā Konkurences padome sniegusi 214 paziņojumus un komentārus plašsaziņas līdzekļiem. Apkopojot mediju monitoringa datus par 2008. gadu, redzams, ka visvairāk publikāciju par Konkurences padomi

un ar tās darbību saistītiem jautājumiem bijis laikrakstos „Dienas Bizness” (20 %), „Diena” (16 %) un „Bizness & Baltija” (11 %). Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2008. gadā vairums publikāciju – 71 % – bija latviešu valodā, 28 % – krievu valodā, un tikai viens procents – angļu valodā.

Katrs konkurences padomes lēmums attiecas ne vien uz konkrēto situāciju un tirgus dalībniekiem, bet arī uz konkurences vidi kopumā. Publiskajā vidē pieejama informācija par konstatētiem pārkāpumiem uzskatāmi parāda nelikumīgas rīcības sekas, tādējādi veicinot sabiedrības izpratni un tiesisku rīcību. Lai skaidrotu konkurences situāciju un tendences dažādos preču un pakalpojumu tirgos, iepriekš izvērtējot informācijas nozīmīgumu plašākai sabiedrībai, Konkurences padome informē plašsaziņas līdzekļus par tās veikto tirgus uzraudzību un pētījumu rezultātiem.

Lai veicinātu tirgus dalībnieku tiesisku rīcību un panāktu vienotu izpratni par spēkā esošajām konkurences tiesību normām, Konkurences padome rīko pasākumus, kas saistīti ar **tiesību aktu normu satura skaidrošanu**.

Stiprinot izpratni par konkurences politikas un tiesību jautājumiem un stimulējot dažādu sabiedrības grupu ieinteresētību godīgas un efektīvas konkurences veicināšanā, Konkurences padome 2008. gadā rīkoja vairākus **izglītojošus seminārus** par konkurences tiesībām un to praktisko piemērošanu uzņēmējiem un to asociācijām, juristiem un citām interesentu grupām. Seminārus vadīja Konkurences padomes darbinieki – pieredzējuši konkurences tiesību speciālisti.

VAS “Latvijas Valsts meži” un VAS „Latvijas Valsts ceļi” darbinieki, kas nodarbojas ar iepirkumu organizēšanu, tika iepazīstināti ar Konkurences padomes pieredzi karteļu apkarošanā, vienlaikus pārrunājot iespējamo sadarbību karteļvienošanas atklāšanā. Semināra dalībnieki tika iepazīstināti ar pazīmēm, kas varētu liecināt par aizliegtu vienošanos konkurentu vidū, piedaloties dažādos iepirkumos, un tika aicināti jebkuru aizdomu vai neskaidrību gadījumā vērsties Konkurences padomē.

Tāpat 2008. gadā Konkurences padomes speciālisti organizēja mācību seminārus administratīvo tiesu tiesnešiem par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu mazumtirdzniecībā.

Tā kā pēc 2008. gada martā veikto izmaiņu Konkurences likumā stāšanās spēkā noteikta veida negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumus izskatīs tikai vispārējās jurisdikcijas tiesa, tika rīkots seminārs arī vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem par vispārējiem konkurences un reklāmas tiesību jautājumiem.

2008. gadā Konkurences padome turpināja sadarbību ar Rīgas Juridisko augstskolu. Šīs sadarbības ietvaros 2008. gada nogalē Konkurences padomi apmeklēja Baltkrievijas uzņēmēju un valsts pārvaldes iestāžu darbinieku grupa. Lai iepazītos ar iestādes darbu un diskutētu par konkurences politikas jautājumiem, Konkurences padomē viesojās Rīgas Juridiskās augstskolas rektore un studenti. Savukārt Rīgas Juridiskā augstskola sadarbībā ar Konkurences padomi 2008. gada novembrī organizēja semināru “Jaunākā attīstība ES tiesībās: Likumdošana un EK Tiesas prakse konkurences jomā”.

2008. gada septembrī Valsts kancelejas organizētā pasākuma „Valsts pārvaldes atvērto durvju dienas” ietvaros Konkurences padome visus interesentus iepazīstināja ar iestādē strādājošo juristu un analītisko darbinieku ikdienu, interesantākajām izmeklēšanas lietām, kā arī iespējamo karjeru Konkurences padomē.

Ikdienas darba ietvaros Konkurences padomes darbinieki juridisko pakalpojumu biroju pārstāvjiem, uzņēmējiem un citiem interesentiem rakstiski, telefoniski vai iestādes noteiktajos apmeklētāju pieņemšanas laikos klātienē sniedz **konsultācijas par konkurences jautājumiem**. 2008. gada laikā sniegtas 220 konsultācijas.

Regulāri piedaloties starptautiskās konferencēs un Eiropas Savienības organizāciju darba grupās par konkurences normu piemērošanu Eiropas Savienības dalībvalstīs, Konkurences padomes pārstāvji piedalās pilsoniskās sabiedrības, nevalstisko organizāciju un komercsabiedrību informēšanā un tādējādi **konkurences kultūras veidošanā starptautiskā līmenī**.

Sabiedrības līdzdalība

Konkurences politikas izstrādē un kultūras veidošanā būtiska loma ir Konkurences padomes **sadarbībai ar nevalstisko sektoru** (uzņēmējiem un to profesionālajām apvienībām, pilsonisko sabiedrību) – informācijas apmaiņa normatīvo aktu izstrādes gaitā ļauj laikus novērst iespējamās nepilnības, savukārt konsultācijas par spēkā esošajām tiesību normām nodrošina to izpratni un veicina ievērošanu.

Dialoga veidošana ar komercsabiedrībām Konkurences padomei ļauj novērst iespējamās konfliktsituācijas.

2008. gadā Konkurences padomes darbinieki tikās ar Latvijas piena ražotāju asociācijas pārstāvjiem un pārtikas pārstrādes uzņēmumu pārstāvjiem, šo tikšanos laikā galvenokārt skaidrojot 2008. gada laikā veikto Konkurences likuma grozījumu būtību. Tāpat tika organizēta arī Konkurences padomes speciālistu tikšanās ar Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvjiem, lai pārrunātu ar Reklāmas likumu saistītus jautājumus.

Būtisks sabiedrības līdzdalības veids ir tās sniegtais **vērtējums par iestādes darbu** – šī atgriezeniskā saite palīdz konstatēt un novērst iestādes darbības nepilnības. Tā 2008. gadā Konkurences padomes rīkoto semināru ietvaros tika veikta dalībnieku aptauja (anketēšana), tādējādi gūstot informāciju ne vien par notikušā pasākuma kvalitāti un lietderību konkrētajiem respondentiem, bet arī par citiem jautājumiem, kas saistīti ar iestādes darbības un ārējās komunikācijas novērtējumu. Kopumā tika aptaujāti vairāk nekā simts respondenti, kas vairumā gadījumu bija apmierināti ar semināru ietvaros gūto informāciju. Vienlaikus tika konstatēts, ka izpratne par Konkurences padomes darbu, kā arī par iespējamo rīcību gadījumā, ja rodas aizdomas par konkurenci regulējošo normatīvo aktu pārkāpumu, ir nepietiekama, tādējādi nepieciešams turpināt informatīvo darbību.

VII. PLĀNI 2009. GADAM

2009. gadā, īstenojot iestādes funkcijas, Konkurences padome vadīsies pēc tās 2007.–2009. gada darbības stratēģijā izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem atbilstoši trim galvenajiem darbības virzieniem – konkurences aizsardzībai, konkurences veicināšanai un iestādes starptautiskajai sadarbībai.

Konkurences aizsardzības jomā iestādes prioritāte joprojām būs smagāko Konkurences likuma pārkāpumu – kartelvienošanas un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas – atklāšana un novēršana. Prognozes par regulējamās vides attīstību ļauj secināt, ka saistībā ar ekonomisko situāciju aizliegto vienošanas un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpumu risks tirgū varētu pieaugt.

Būtiska prioritāte būs 2008. gadā pieņemto Konkurences likuma grozījumu konkurences aizsardzības tiesiskā regulējuma ieviešana praksē, tāpat tiks izvērtētas tā pilnveidošanas iespējas nākotnē, lai nodrošinātu ne vien pārkāpumu efektīvāku konstatēšanu, bet arī novēršanu. 2008. gadā, veicot Konkurences likuma normu izskaidrošanu, tika panākts, ka lielākie mazumtirgotāji izrādīja atbalstu labprātīgi novērst daudzu tādu līguma normu esamību, kas ir pretrunā ar Konkurences likumu. Tādējādi 2009. gadā un turpmāk būtiska uzmanība ir pievēršama pamatā mazumtirgotāju vienpusēju, ārpus līgumisku darbību, kas pārkāpj Konkurences likumu, konstatēšanai un novēršanai.

Konkurences veicināšanas jomā Konkurences padomes prioritāte būs, veicot uzraudzības, operatīvi iegūt un analizēt informāciju par konkurences situāciju patērētājiem būtiskākajos tirgos, ņemot vērā mainīgo situāciju ekonomiskajā vidē un meklējot risinājumus tās uzlabošanai.

2009. gadā Konkurences padome turpinās pēc pašiniciatīvas veikt tirgus uzraudzības un novērst konstatētos pārkāpumus. Plānots veikt tirgus uzraudzības tādus nozīmīgos tautsaimniecības sektoros kā ūdenssaimniecības infrastruktūras objektu un ceļu būvniecība, lielveikalu tirgus, banku maksājumu karšu sektors, pasta un kurjerpasta pakalpojumu tirgus, dažādu pārtikas preču (piem., augļi, milti) un elektronisko mājsaimniecības preču vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgus u.c.

Tāpat prioritāte būs sabiedrības, tirgus dalībnieku, valsts un pašvaldības iestāžu informēšana un izglītošana par būtiskiem konkurences veicināšanas jautājumiem.

Konkurences padome aktīvi darbosies arī **Eiropas Savienības tiesību aktu izstrādē, izpildē, starptautiskajās organizācijās un sadarbības tīklos**. Arī 2009. gadā darbu turpinās virkne Eiropas konkurences tīkla (ECN) un Starptautiskā konkurences tīkla (ICN) darba grupu, kas apkopo nacionālo konkurences institūciju lietu izmeklēšanas un likumdošanas praksi un izstrādā ieteikumus Eiropas Savienības tiesību sistēmas pilnveidošanai, un šajā procesā piedalīsies arī Konkurences padomes pārstāvji. Tāpat plānota dalība Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Globālajā forumā un organizētajos semināros par konkurences politikas jautājumiem, kā arī Eiropas konkurences institūcijas (ECA) darba grupās.

Sadarbībā ar Vācijas federālo Ekonomikas un tehnoloģiju ministriju un federālo konkurences institūciju *Bundeskartellamt* 2009. gadā Konkurences padomē tiek plānots pabeigt Pārejas programmas *Twinning Light* projekta Nr. LV/2006/EC-01TL „Konkurences padomes ekonomiskās izpētes un analīzes spējas tālāka stiprināšana” ieviešanu. Šī projekta galvenais mērķis ir nostiprināt Konkurences padomes ekonomiskās analīzes kapacitāti kā instrumentu nacionālās ekonomikas konkurētspējas palielināšanai Lisabonas stratēģijas mērķu ietvaros.

Kontakti

Konkurences padome

Blaumaņa iela 5a, LV-1011, Latvija

Tālrunis: 67282865

Fakss: 67242141

E-pasts: council@kp.gov.lv

Interneta vietne: www.kp.gov.lv